

VILJANDI KULTUURIKOLLEDZ

Rahvamuusika kateeder

Anu Taul

VÖRUMAA LÕÕTSPILLIMÄNGIJA

KARL KIKAS

Diplomitöö

roh. kantsi

Juhendaja: Madis Arukask, M.A.

*Lubatud koostamiseks
M. Arukask*

Viljandi 2002

Viljandi
Kultuurikolledži
raamatukogu

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Karl Kikase eluloolised andmed	6
2. Pillimeheks kujunemine	7
3. Valmis pillimehena	9
4. Karl Kikas ja lõõtspill	11
4.1 Pillimeister August Teppo ja Võru tüüpi lõõtspill	11
4.2 Karl Kikas ja Teppo tehtud pill	12
4.3 Pilli hoidmine	13
5. Lõõtspill ja naljatamine	15
6. Karl Kikase mängutehnika ja -stiil	16
6.1 Põlva-Võru mängustiil	16
6.2 Karl Kikase bassimängu tehnika	16
6.3 Viisimängu tehnika	18
6.4 Muusikalised nüansid	19
6.5 Tempo ja lugude lõpetamine	20
7. Repertuaar	22
8. Karla elu viimane periood	27
8.1 Mure tuleviku pärast	27
8.2 Järeltulijad lõõtsamängus	28
Kokkuvõte	29
Kirjandus ja allikad	30
Lisad	31
Tingmärgid	32
<i>Summary</i>	

Vahkjaru 02.04.2002

Sissejuhatus

Lõõtsatraditsioon on tänapäeva Eestis veel suhteliselt elujõuline, kuigi mängijatest enamuse moodustavad siiski eakamad inimesed. Põhiliselt harrastatakse lõõtsamängu Lõuna-Eestis, kus korraldatakse mitmeid lõõtsamängijate kokkusaamisi. Tuleviku probleemiks võib aga kujuneda võru-tüüpi lõõtspillide vähesus, kuna arvestatavaid meistreid jääb üha vähemaks ja tänapäeva noortel puuduvad huvi ja oskused, et traditsioonilist lõõtspilli. ? Cause lõõtsamängu

Võru pillimeistri August Teppo konstrueeritud lõõtspill on Eestile ainuomane. Meistri kodukandi järgi liigitatakse pillid võru-tüüpi lõõtspillideks. Aja jooksul on seda tüüpi pillidel välja kujunenud oma mängustiil, mida geograafilise leviku tõttu kutsutakse Põlva-Võru mängustiilikiks. Eesti lõõtsatraditsioonis on Karl Kikas Põlva-Võru mängustiili kõige enam edasiviinud esindaja. Oma aktiivsematel pillimeheaastatel võis Kikast pidada tasemel lõõtsamängijaks, kes on olnud eeskujuks mitmetele mängijatele.

Kohtusin Karl Kikase endaga kunagi varases nooruses. Olin alles kuue –või seitsmeaastane tüdruk, kui isa käis tema juures lõõtsamängu õppimas ja mindki korra kaasa võttis. Mäletan suurt laudpõrandaga tuba ja nurgas voodit, millel istus Karla, pill süles. Hoolimata oma kehvast tervisest, mängis ta nõnda ilusasti, et mina aina kuulasin. Arvan, et see mälestus oligi üheks ajendiks kirjutada oma uurimistöo just Karl Kikasest. Minu isa mängis kodus tihti tema lugusid ja sellest ajast on mulle nii mõnigi viisijupp meelde jäänud. Hiljem, kui esimest korda lõõtsa hakkasin proovima, olid algatuseks samuti Karl Kikase mängitud lood.

Kuna varem pole temast uurimust teatud, siis peatun ma oma kirjutises pikemalt tema eluloolisel ja pillimeheks kujunemise käekäigul, mis põhineb Eesti Raadost saadud Aino Strutzkini koostatud saadatel ja minu enda kogutud intervjuudel. Lindistuste ja noodistuste abil tutvustan tema repertuaari ja analüüsin mängustiili. Samuti räägin tema pillidest ja annan ülevaate tema elu viimasest perioodist. Kikase eluloolistel andmetel peatun põgusalt, kuna tema tütre soov oli neid põhjalikult mitte avaldada. ?
Töö üldine eesmärk on anda ülevaade Karl Kikasest, kui pillimehest, kui isiksusest. Tulevikus sooviksin teemat laiendada, asetades põhirõhu Põlva-Võru stiilianalüüsile ning võrdlusele teiste mängijatega. ?

Ma pean tähtsaks seda, et Eesti noored õpiksid rohkem tundma oma rahvakultuuri, mis on oluline meie, eestlaste, eneseteadvuse arenemisele. Ükski taim ei kasva korralikult, kui pole eluterveid juuri. Seepärast on oluline tundma õppida oma esivanemate elu ja tööekspeidamisi, et teha vahet, mis on püha. Tulevikus võiksime moodustada tervikliku ühiskonna ja olla selle üheks osaks juhul, kui oleme jõudnud arusaamisele iseendas ja avastanud "tõelise teadmise". ?

1. Karl Kikase eluloolised andmed

Karl Kikas sündis 14. novembril, 1914. aastal Võrumaal, Urvaste vallas, Truuta külas, Tasatse talus. Isa ja ema olid talupidajad. Karlil oli viis venda ja üks õde, kellest tema oli kõige noorem. Õppis kohalikus kihelkonnakoolis ja sai kuus klassi haridust. 21. aastast läks Eesti armeesse ja teenis seal üksteist kuud. Armees olles isa suri ja talu pärandati vanemale vennale. 1935. aastal Karl Kikas abiellus. Elas paar kuud Arulas ja läks elama Valgamaale. 1938. aastal rentis omale Kuigatsi vallas vesiveski, mida pidas 1940. aastani. 40-ndal aastal kolis tagasi Võru maakonda, Valgjärve valda, Auka külasse, kus elas kuni surmani, 1992. aastani. Peale sõda oli ta mõnda aega Valgjärve rahvamaja teenistuses lõõtsamängija.

Põhiliselt oli Karl Kikas elupõline põllumees. Oma talus pidas ta mesilasi, lehma, lambaid, hobust ning kasvatas kartulit ja vilja.

2. Pillimeheks kujunemine

Lõõtspillide kujutus + minitansid

Lõõtsamäng hakkas levima eesti külades 19. sajandi lõpuaastail. 20. sajandi esimesel veerandil olnud igas külas mõni härmoonik, mida mängitud pulmades, kiigel ja teistel suurtel ja väikestel kokkusaamistel. Pille oli mitmesuguseid; Austria "viinereid", vene "Petrogradskajaid", bajaane, bandooniume jne. Moodustati mängukoore, kus mängis korraka mitu lõõtsa. Uue kõlavärvi ja hooga rütmi poolest leidis pill palju poolehoidjaid.

Karl Kikas, ehk Karla, oli üks nendest, kellel tärkas mänguhuvi juba varases nooruses. ^{ema} Karla laulis, vanim vend Alexander mängis kannelt ja pisut lõõtsagi. Vend Peeter oli samuti lõõtsamänguhuviline ja ostis omale pilli, millel Karla kümneaastase poisikesena oma esimesed lood mängis. Milline see pill oli, pole teada. Algtõuke lõõtsamänguks andis naaberküla pillimees Karl Vaher, keda talu järgi Tülsu Kaarliks kutsuti ja kellelt Karla oma esimesed näpunäited sai. Paari aasta pärast suri Kaarel, olles pärandanud oma oskused noorele lõõtspillimängijale. Isa oli küll algul vastu, pidades kõiki pillimehi joodikuteks, kuid hiljem kui nägi, et poisil mäng hästi läheb, tellis isegi – "poiss mängi!". Kaheteistaastaselt mängis Karl esmakordselt simmanil. Oli neliteist, kui mängis oma esimese pulma. Kuueteist - seitsmeteistaastaselt mängis ta juba pea sama hästi kui Tülsu Kaarel. Ka Eesti sõjaväes teenimise aegu olnud tal pill kaasas. "...kui ma aga aega teenima läksin, ma olin tema järele kohe päris haige, kui ma korra kätte päevas ta võtsin, siis oli süda rahul. Kas ma mängi sain või mitte, ma vähemalt silitasingi teda." (vt. lisa 2, foto 3)

Palju lugusid õppis ^{alati?} grammofoni plaadilt, mida pidas oma põhiliseks õpetajaks, kuid ka naabertalu pillimeestelt. Kikas ise kutsub neid talu järgi Märi meesteks või Pedajateks. Märi talu peremees, Jaan Pettai, mängis viiulit. Tema mitu poega tundsid nooti, mängisid samuti viiulit ja mandoliini. Kikas on hiljem öelnud, et lõõtsamängu tehnikat pole naabrimehed talle õpetanud ja grammofoni plaadi järgi õppides tuli samuti ise hakkama saada. Karl Vaherit peab ta siiski oma ainukeseks õpetajaks.

Pillimeheks kujunemise lugu on kõigil toleaaegsetel lõõtspillimeestel üsnagi sarnane; pilli hakati õppima küllaltki noorelt (seitsme -kuni neljateistaastaselt) ja iseseisvalt, kuulates teisi küla pillimehi. Pillimees oli külas väga hinnatud ja oodatud, kuid üldiselt valitses rahva seas seisukoht, et õige pillimees on joodik. Sellepärast keelasidki paljud vanemad oma lastel pilli

Koristus

proovida. Kes aga tõeliselt tahtis, sellest sai ikkagi mängija. ^{järjekindlus?} Järjepidevus ja tõeline tahtmine olid põhilisteks edasiviivateks jõududeks pillimeheks kujunemisel.

3. Valmis pillimehena

tegevus?

Karl Kikasest oli ^{mis ajaks?} saanud arvestatav lõõtspillimängija. Põhiliselt mängis ta oma kodukandi ümbruses, kus teda teati. Peagi märgati head pillimeest ka kaugemal. 1938. aastal kutsus toonane raadiotöötaja Ann Kompus Karl Kikast esimest korda Eesti Raadiosse proovilindistusele. Studio asus Estonia teatri teisel korrusel. Üheks esimeseks raadios mängitud looks oli omaloodud Sangaste polka. Komisjon kiitis Kikase mängu heaks ja veel samal aastal kutsuti ta tagasi, nüüd juba poole ^{hinnatud} tunnise kavaga. Lood mängiti otse eetrisse, mis tähendas, et ^{hinnatud} apsud olid lubamatud. Järgmisel aastal mängis Kikas Tartu studios toleaege raadiodiktori Felix Moori pilgu all. Kümme lugu heliplaadistati, mida raadios kord kuus ette mängiti. Loomulikult oli see tavalisele põllumehest pillimehele suur au, mängida Eesti Raadios ning see innustas Karlat veelgi rohkem harjutama. Kuuldused heast pillimehest levisid kiiresti. Peagi tuli kutseid üle Eesti, küll rahvamajasdesse tantsuks mängima, küll pulma pillimeheks.

Kahjuks puhkes II maailmasõda. Saksa sõjaväkke ei tahtnud Kikas minna ja vigastas oma jalga ning tänu sellele ta pääses. 1944. aastal, kui Puna-armee vallutas Eesti territooriumi, värvati ta siiski vene sõjaväkke. Kikas on kindel, et tänu lõõtsale ta pääses: "Mind kui pillimeest ju hoiti." (ajaleheartikkel) Rindeteelt tagasi tulles oli aga hing kurb, sest kõik salvestused hävisid koos Estoniaga. Aga ei läinudki kaua aega, kui tulid uued kutsed ja 1946 aastal sõideti Otepäälle tema mängu salvestama Hiljem on Kikas esinenud ka telekaamerate ees.

Aga enimisid Eesti Raadios ei järe?

Masurkad, polkad, reinlenderid ja mitmed tuntud laululood said oma uue "kuue" Karl Kikase esituses. Nii mõnelegi loole sai lisatud uus osa või omapärased kaunistused ja viisikäigud.

Karlale ei meeldinud lühikesed lood, sest põhiliselt mängis ta ju ikkagi tantsuks. Kui rahvas tantsis, tundis pillimees end hästi, kui tantsupõrand tühi, tundis end imelikult, nagu ei oskaks ta mängida. Esineda, nii et publik kuulab, Karlale ei meeldinud. *See on publikuga?*

Enimisid Eesti Raadios ei järe?

"Lõppude lõpuks tuli nii välja, et mul polnudki kellegi käest midagi õppida. Tundsin, et kes mängivad kuskil olid, tundsin, et nende mäng jäi mõnegi koha peal vajaka minu mõtte järele" (taustinformatsioonita saade) Tõepoolest, Kikas oli teiste mängu analüüsimisel suhteliselt

kriitiline. Oli vähe neid, keda ta esile tõi. “ Säärseid mängijaid on, niikui ma raadiost kuulen, mõtlen, et mis sa, kurat, lõristad! Parem ära võta pilli kättegi. Kui mängid, siis mängi nii, et ta mäng om, aga et sa pilli kägistad ja vaivad, olgu olemata! Ta ei ole mängija!” (saade:01.05.1981)

*Kas keegi alar jutt pärineb sellest materist? Kas made on
sõnitud lüürit või teatava? Kus pärineb?
Miks pole viidet loiale?*

Üheks oma võistlejaks pidas Karl Kikas Elmar Koovikut – oma vana sõpra ja kaua aega tuntud Võru lõõtspillimängijat. “ Elmariga me siin võistlesime, aga Elmar, see kurat, oleks minu üle löönud, aga tal tuli vahepeal lünk sisse. Ta pörguline, laskis pilli ära varastada ja mis tal kõik jäandid olid. Ma tundsin Elmari kohta, et kui sel oleks pill vahetpidamata käen olnu, see oleks minu kaugelt üle löönu.”(taustinformatsioonita saade) Elmar Koovik sai innustust lõõtsamänguks samuti lapsepõlves, kui kuulis neli aastat vanema Karla mängu. Koovik ise oli siis kaheksane. Väike võistlusmoment mängijate vahel aitas kaasa mängutehnika arenemisele. Mõned pillimehed olid isegi kadedad oma võtteid ja lugusid teistele näitamast. Karla ise aga oli lahkesti nõus aitama, kui keegi just küsis. Kehvamate mängijate käest tema aga lugusid küsimas ei käinud, ja kui käiski, siis keeldus hiljem tunnistamast. Pisut uhkust pidi lõõtsamängijal olema. Ta oli väga musikaalne, töökas ja täpne. Kui mõni mees hooples, et õpib loo kahe nädalaga ära, siis Karlal võis sama loo õppimisele kuluda tervelt kaks aastat (Taul:2002). Tema lood polnud kunagi valmis, alati oli midagi lisada.

Sellist allikates pole

Mis tegi Karl Kikasest mängija? Olemasolevate allikate põhjal võin öelda, et Kikas oli järjepidev ja oli harva endaga rahul. Tal oli üllatavalt hea muusikaline maitse. Tema lood polnud igavad ja samas mitte liialdatud. Kahtlemata oli hea pillimehe eelduseks andekus ja töökus. Kui üks nendest nimetatud omadustest puudus, polnud loota head pillimeest. Karl Kikasel olid olemas mõlemad omadused ja ka hea iseloom.

“Kui hing ei helise, ei siis pillgi.” (Ajaleheartikkel) milline?

4. Karl Kikas ja lõõtspill

Kikas ise arvab, et on oma elu jooksul mänginud üheksa erineva pilliga. 1938. aastal, kui Karl käis esimest korda raadios mängimas, oli tal kolmerealine pill, mis polnud eriti hea. Peale raadioskäiku sai ta innustust ja hakkas paremat pilli otsima ning ostis neljarealise pilli, mis maksis tookord sada krooni. Mis sellest pillist edasi sai, ei selgu olemasolevatest allikatest. Ta olevat mänginud mõnda aega ka Võrumaa pillimeistri Juhan Kederi pillidel, kuni 1957. aastani. Ühtegi tema lõõtsadest Karl aga omale ei ostnud., vaid n.-ö. mängis neid "sisse" (Taul:2002) – s.t mängis müügiks mõeldud pillidel, mis olid äsja valminud ja jäigad ning need tuli enne müümist lahti mängida, et vahelõõts ja klahvid hästi käiksid. Samal ajal sõbrunes Kikas pillimeister August Teppoga, kelle pillid olid mängijate seas väga hinnatud. Proovinud Teppo tehtud pilli, tuli Karlal tahtmine endalegi selline saada.

4.1 Pillimeister August Teppo ja võru-tüüpi lõõtspill

? ühealmsed 19.5.?

Eelmise sajandi lõpuaastail valmistati Lõuna-Eestis mitmeid erineva konstruktsiooniga lõõtspille, katsetati erinevaid nupulaudu ja erinevaid materjale keelekeste valmistamiseks. Teiste pillimeistrite seast tõusis esile August Teppo (1875 – 1959), kelle poolt valmistatud pilli hakkasid hiljem teised meistrid jäljendama (näit. Juhan Keder). August Teppol valmis üks uus pill juba 1892. aastal, mil noor meister oli vaid seitsmeteistkümne aastane. Ei ole teada milliste pillidega oli ta varem kokku puutunud, mõnedel andmetel mänginud ta juba üheksa aastasel vanemast vennast mahajäänud pillil. August Teppo poolt valmistatud pill oli mõeldud lõbusate simmanilugude mängimiseks, vasaku käe jaoks olid vaid mažoorsed akordid. Pill oli kaunistatud rohkete vasest ornamentidega, vahelõõts oli tugevdatud puust raamidega ja vasest liistudega, mis tegi selle vastupidavaks. Eriti osav oli Teppo keelte valmistamisel, tema pillidel oli puhas heli ja need püsisid hästi hääles. Kui välismaa pillid olid valmistatud kahekoorilistena, siis Teppo tegi pilli kolmekooriliseks, s.t. iga heli saamiseks vibreeris üheaegselt kolm keelekest. See andis tugeva ja ilusa varjundiga heli, mis võimaldas pilli kasutada vabas looduses, tantsuplatsil või kiige juures. Oma meistrioskusi, eriti heli andvate keelekeste töötlemist puutuvaid kogemusi, pole Teppo kellelegi avaldanud. Esimeste pillide keelekesed teinud ta mingist vasesulamist, hiljem kasutanud nende materjaliks

teraslinti, kuid kõik ta pillid olla helisenud hästi. Meistrite kohta, kes ta pille jäljendada püüdnud, öelnud Teppo: "Tuud hellü ei tii!" Välismaalt toodud pillid olid kahe- või kolmerealised, Teppo valmistas vaid kolme- ja neljarealisi lõõtspille. See võimaldas kasutada rohkem tonaalsusi ja soodustas mängutehnika arengut. August Teppo tähtsus seisneb eelkõige uut tüüpi lõõtspilli ehitamises, mis on olnud hilisematele pillimeistritele 100 aasta jooksul eeskujuks. Seda tüüpi pille kutsutakse võru-tüüpi pillideks, kuna need levisid põhiliselt Võrumaal ja Lõuna-Eestis (vt. lisa 2, foto 1). Ei ole teada kui palju August Teppo oma eluajal uusi lõõtspille valmistas, neid on viidud välismaalegi, tänaseni on säilinud ligikaudu kolmkümmend originaalset vanameistri tehtud pilli. Võrulased ütlevad oma kodukandi kuulsa pillimeistri kohta: "No ta ollõ üts mehepoig maailma muna pääle luudu, keda küll tõist säänsset inämb ei sünnü." (Teinbas 1994, lk. 14, 15, 16).

Tahaks teada, milliste tunnuste põhjal lõõtspille teoreetiliselt liigitatakse. Seejärel tahaks näha, mille pealdest Teppo pill erineb / rasnaneb

4.2 Karl Kikas ja Teppo tehtud pill

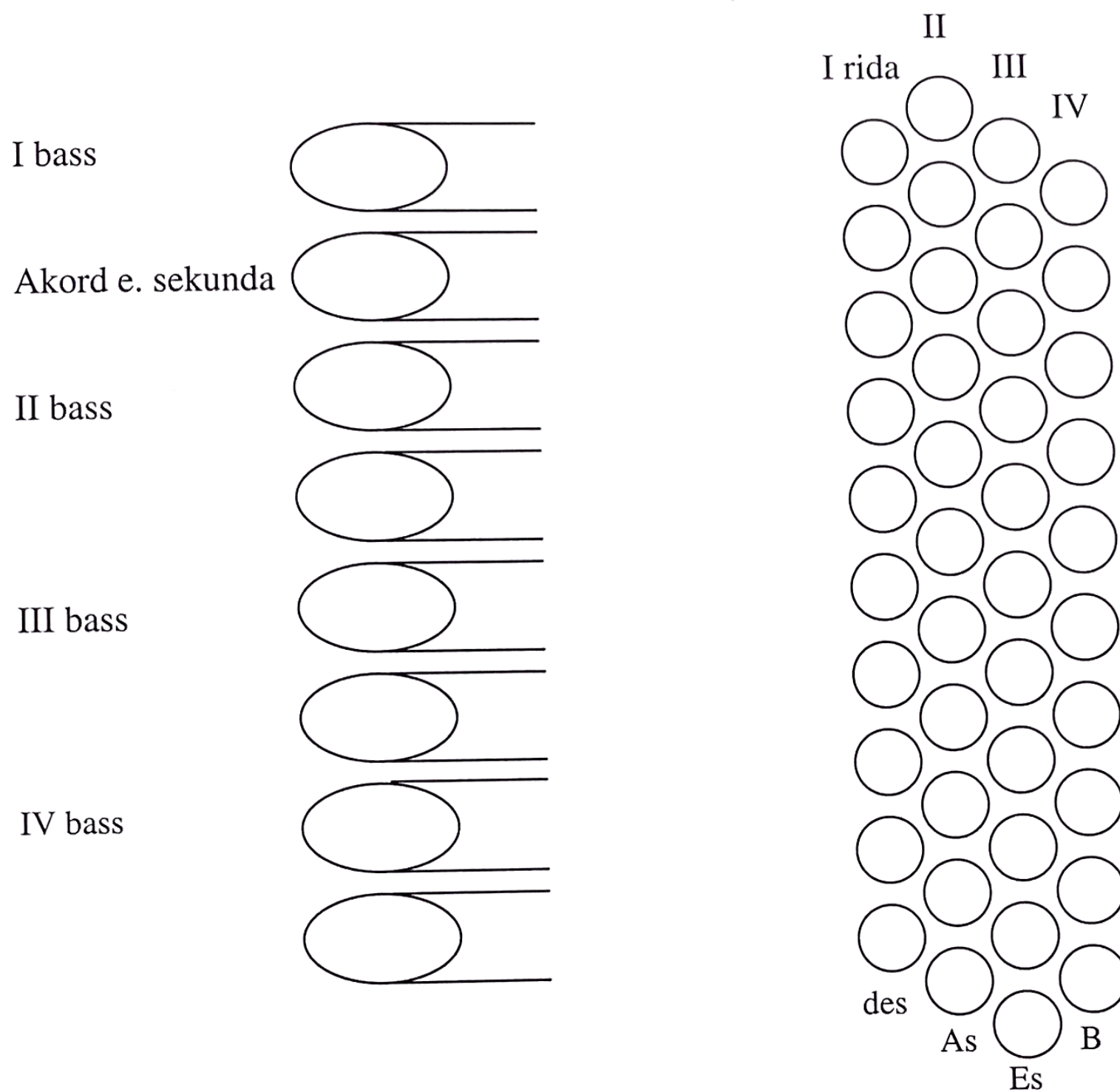
Mõne parema pilli tahtis Teppo teinekord endale jätta, aga pehme süda vedas alt, laskis välja norida. Nii juhtus ka 1957. aastal, kui Karlale hakkas üks pill väga meeldima. See oli neljarealine, madalamas häälestuses ja ainult aasta Karlast noorem. (Teppol olid kõik pillid erinevas hääles. Häälestas ta ju neid lihtsalt kuulmise järgi.) Karla oli väga uhke, kui ta selle pilli sai: "Aga mängumehel peab hea pill olema. Minul on praegu üheksas, Teppo tehtud... On teine 4-realine, madalama timmiga, kõrgehäälestest tüdined ruttu ära." (ajaleheartikkel) Karla palus Teppol oma uuele pillile nimegi peale graveerida - pillimeistri enda nime kõrvale (vt. foto 2) Praegu on pill Ants Tauli käsutuses.

Karl Kikase lõõtspill on kaunistatud valgest vasest e. poola hõbedast ornamentidega, mis on niivõrd filigraansed ja kaunid, et pill näib lausa kunstiteosena. Puitmaterjalina kasutas Teppo harilikult vahtrat või õunapuud. Vahelõõts on kaunistatud punase riidega, mida on aja jooksul vahetatud.

Nupulaua asetsevad nupud neljas reas. Kõige pillipoolsemat loetakse esimeseks reaks (Taul:2002). Põhiliselt mängitakse kahel keskmisel. Lõõtsa kokku surudes saame ühel real mängides järjestikused toonika kolmkõlad: Esimesel real Cis, teisel As, kolmandal Es ja neljandal real B häälestuses kolmkõlad (vt. joon.1). Lõõtsa lahti tõmmates saame aga

*joonis 1 mängitakse kui des
Mittal Suuri, millel väike taht?
Põrandal 1 eritavad erinevalt*

dominantakordid, võttes abiks mõne noodi eelmiselt realt. Esimesele reale vastab kõige alumine e. esimene bass koos *sekundaga* (vt. joon 1), teisele teine bass jne.

Joon 1

4.3 Pilli hoidmine

Pill oli lõõtsamängijale väga tähtis, kuigi vahetevahel, kui mänguhuog sees, unustati pill sootuks. Kui vaja, siis mängiti ka väljas lumesajus. Lõpuks pandi pill ahju peale kuivama ja järgmisel päeval sai jälle mängida (saade:01.03.1981).

Karla hoidis oma pilli keldris (Kikas:2002). Keldris sellepärast, et pill liiga ära ei kuivaks. Kahjuks ei teadnud ta, et see mõjus pillile hoopis kahjulikult. Tuues pilli tavalise õhu kätte, hakkasid puust osad jällegi kuivama ja õhku läbi laskma ning seetõttu tuli pill jälle keldrisse

Spoolitruuke ?

viia. Niiskusega võis kohati isegi hallitust tekkida. Oleks ta pilli kogu aeg ühtlasel temperatuuril hoidnud, poleks midagi juhtunud.

Teadlikult ei tahtnud keegi pillile halba teha. Käes hoiti seda hellalt, nagu oma kallimat või last.

5.Lõõtspill ja naljatamine.

Igal lõõtsamehel olnud pidudel mängides omad väikesed naljad või lõõtsatrikid.

Karl Kikasel olnud neid mitu. Üks põhiline naljanumber e. “pajatsi number”, nagu ta seda ise kutsus, oli tal selline, et võttis lõõtsa põlvede vahele ja mängis mõlema käega parema käe nupulaual. Kikas kutsus seda mängumeetodit “ühe otsaga mängimiseks”, mille kohta rääkis: “Rahvamajades, kui ma mängisin kontsertidel, kui läksid väga marru, siis pill põlve vahele ja üte otsaga panin siis.” (saade:01.05.1981) Sedasi mängitud kugu olnud tal ka varulooks, kui teda mitu korda tagasi aplodeeriti.

Levinud trikiks oli labakinnastega mängimine. Mida laiem labakinnas, seda parem mängida. Sõrmkinnastega mängu lõõtsamehed ei kiida. Kui vahel tuli käreda pakasega väljas mängida, kasutati kindaid ka külma kaitseks.

Kikas mängis pilli isegi püsti seistes. Lõõtspillil puudusid seljarahmad ja seda mängiti harilikult istudes, toetades põlvedele. Kuna olid vaid kummalegi käele mõeldud randmerihmad, siis mängimine püsti seistes ja ringi liikudes oli suhteliselt raske. Käed pidid tugevalt randmerihmadele toetuma, mis oli väga väsitav. Selle trikiga armastas Kikas kihla vedada: “ Kilomeeter maad kõndsime teistega üten, vedasime kihla pudel viina pääle, ma mängin kilomeeter maad, kõnnin meestega üten ja kogu aig pill käib käte vahel.”(saade:01.05.1981)

Pillitrikke õpiti üksteiselt ja kes ikka tahtis teisest kehvem olla. See oli omamoodi võistlus ja tegi elu lõbusamaks. Tänapäeva mängijate seas kohtab sellist võistlust harvem. Olles käinud mitmetel lõõtspilliüritustel, olen kohanud vaid labakinnastega mängimist. Võib arvata, et enamus mängijaid on juba vanad ja neil pole enam nii suurt mängulusti. Ka noorte mängijate seas pole see populaarne. Minu arvates näitab see mängija ja pilli omavahelist suhet. Varem polnud nii laiaulatuslikku massimeedia pealesurvet kui tänapäeval, mil võid kuulata igal ajal missugust muusikat aga soovid. Muusikat tuli ise teha ja see muutis pillimehe ja pillivahelise suhte väga lähedaseks.

6. Karl Kikase mängutehnika ja -stiil

Kui palju räägub stiil tehnikast?

6.1 Põlva-Võru mängustiil

Karl Kikas esindab Põlva-Võru mängustiili. See stiil on omane Põlva ja Võru mängijatele ning on saanud omaseks võru tüüpi lõõtspillidel mängimisel. Parimaks esindajaks võibki ehk pidada Karl Kikast, kes on eeskujuks olnud Aivar Teppole, Ants Taulile ja veel mitmetele mängijatele.

Põlva-Võru mängustiilile on iseloomulik täpne ja kerge rütm, rohked viisikeerutused ja fraasi või osa lõpus põhiviisi juurde kuuluv rütmiline saatepartii. (sellest lähemalt lk. 18)

mitte see?

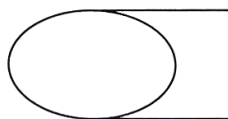
Uus analüüs ja ainult rütmide sulgudes!!! See on töö põhiosa!

Järgnev analüüs põhineb minu noodistatud lugudel (vt. lisa 1 ja 5). Selleks, et nooti lihtsam lugeda oleks, ei kasutanud ma originaalhelistikku, vaid transponeerisin lood G ja D duuri. Kikas mängis harilikult As ja Es duurist.

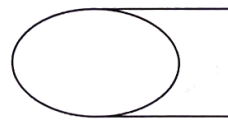
Noodigrasfika?

6.2 Karl Kikase bassimängu tehnika

Bass

Sekunda

Joonis 2

Vasaku käe?

Basse mängib ta teise ja kolmanda sõrmega, arvestades, et põial on esimene. Kikas on ise öelnud oma bassimängu tehnika kohta, et *sekunda* lööb vahetpidamata ja bass lööb sekka (Taul:2002) - see tähendab, et *sekunda* lööb igale löögile ja bass esimesele koos *sekundaga*. Bassi klahvi vajutab alla pisut enne takti algust, mis on vajalik selleks, et bass hakkaks kõlama

õigeaegselt. Nii saavutab bassiheli tugevama ja sügavama kõla. Seepärast ongi Kikase mängus rütm väga konkreetne ja kuulda on tugevat bassi:

Näide 1: Polka bassimängu tehnika (Lepistö 1999, lk. 23)

Mõnes loos, eriti valssides, kasutab bassi venitamist:

Näide 2: Valsi bassimängu tehnika (Lepistö 1999, lk. 23)

Vahelduvat bassi esineb harva (“Kuke polka”). Üsna sageli aga muutuvad *sekunda* ja (või) bass takti keskel, alguses või lõpus lõõtsa suuna vahetamisest tulenevalt. Sellist teadlikku lõõtsa vahetust takti keskel võib lugeda Põlva-Võru mängustiili juurde kuuluvaks tunnusjooneks:

Näide 3: Vahelduv bass ja *sekunda*:

6.3 Viisimängu tehnika

Nagu juba eespool mainitud, oli Kikas lugude õppimisel väga põhjalik. Ta ei rahuldunud tavalise, lihtsa viisi mängimisega. Ta n.-ö. kohandas lugusid lõõtsale ning lisas keerutusi ning kiireid viisikäike.

Mida see tähendab?

(vt. lisa 1, "Emajõe jutustus") Kikas ise kutsus seda "tirtsuviisi" andmiseks põhjendusega, et muidu "tõmbab" keele ära. (Taul:2002) Keele ära "tõmbamise" all mõtles ta seda, et kui pidevalt ja jõuliselt pikki noote pidada, võib see lõõtsa keelt rikkuda. Kuna pidudel tuli palju ja valjusti mängida, siis pidas ta seda tehnikat kõige pilli säästvamaks.

Näide 4: nn. "tirtsuviis":

Rütmifiguurid valssides asendab tihti

Polkades asendab

Akorde paremas käes kasutab enamasti nii (eriti fraasi lõpuosades), et ülemine heli jääb paigale ja alumised helid moodustavad rütmilise saatepartii e. parema käe *sekunda* (autor).

Näit 5: Rütmiline saatepartii ehk *sekunda*:

6.4 Muusikalised nüansid

see on lihtsasti, mitte analüüs

Lood on muusikaliselt küllaltki nauditavad, eriti valsid, kus kasutab palju akorde. Polkad on hoogsad ja tantsulised. Dünaamikat kasutab mõõdukalt. Valsides mängib fraasi algused pisut vaiksemalt ja kasvab fraasi lõpuks valjemaks. Rõhud asetuvad tantsust lähtuvalt.

Kaunistusi kasutab vähe. Üksikutes kohtades võib esineda trillereid ehk kiiret triooli (vt. lisa 1 „Väike Ants”) Siiski võib Põlva-Võru mängustiili juures kaunistuseks lugeda ka eelpool mainitud parema käe *sekundat*, mis annab mängule omamoodi värvingut ja kergust. Varieerimist tuleb ette mõnede viisikäikude puhul, kus varieerib rütmi või meloodiaga.

Näide 6: variatsioon:

Akordidena kasutab sageli sekste ja oktaveid. Akordi ülal asub terts või kvart ja esimese ja viimase heli vahel oktav:

Näide 7: Akordid

6.5 Tempo ja lugude lõpetamine

Karl Kikas valis tempo nii, et oleks mugav tantsida.

Keskmine tempo valssidel: $\text{♩} = 69 - 72$

polkadel: $\text{♩} = 126$

reinlendritel: $\text{♩} = 80 - 84$

Lood lõpetab alati pika kolmkõla akordiga. Kuna lood lõppevad toonikasse, surub ta lõõtsa kokku ja vastavalt sellele, palju lõõtsasse õhku jääb, tuleneb lõpuakordi kestvus, n.-õ. "Mängib lõõtsa tühjaks" (autor). Samal ajal ja sama pikalt hoiab ka basse. Vahetevahel on aga loo lõpp lühike ja särtsakas. Harilikult kõlab viimasena jõuline akord, olenemata sellest, mis looga on tegemist. Vaid mõned rahulikumad valsid lõpetab aeglustusega ja pehmelt.

Näide 8: Sangaste polka fermaadiga lõpetus:

Papiljonipolka lühike lõpetus:

Arvan kuulnud Kikase lugude põhjal, et tema lugude lõpetused ei olnud kindlaks määratud. Olenevalt tujust mängis ta lõpuakordi, kas siis särtsakalt, tugevalt, pikalt või pehmelt.

Karl Kikast eristab teistest tema põlvkonna mängijatest täpne mängustiil – korrektne rütm, puhtad akordid ja meloodiakäigud. Kuuldud lugude põhjal võin öelda, et tema mäng on väga stiilipuhas. Kohati isegi liiga puhas. Rohkem oleks võinud olla kaunistusi ja varieerimist. Paljud pikad osad tema lugudes muutuvad liig üksluiseks ja korduvaks. Samas võib seda pidada stiililiseks omapäraks.

7. Repertuaar

Palju teada on? - 777

Karl Kikase repertuaar on mahult küllaltki suur. Täpset lugude arvu ei oska ma öelda. Tähtsal kohal on tantsulood. Ülekaalus on polkad ja valsid, kuid on ka reinlendreid, fokse. Varasemad lood on kuulnud küla pillimeestelt, hiljem aga kuulas palju grammofoni plaati ja õppis sealt mitmesuguseid tuntud laulu- ja orkestrilugusid, mille kohta ise on öelnud, et püüdis Soome ja Rootsi lugusid järele *mis soode?* "ahvida"(taustinformatsioonita saade). Keerulisemad lood kohandas lõõtsa jaoks ümber, jättes mõne osa ära või asendades uuega. Palju lugusid tema repertuaarist on enda kombineeritud ja mitmest loost kokku pandud. Armastas lugusid pikemaks teha.

Mis lugusid Karl Kikas ise eelistas? Kuna Karla oli rõõmsameelne seltskonnainimene, meeldis talle väga polka: "Aga polka oli minu lemmiktants. Siis oligi nii, et kui polka marus läks, siis oli mul pill rinna pääl ja panin tantsijatega üten. Ja kolmveerand tundi panin kõige rohkem, siis oli nii, et käed olid tuimad." (taustinformatsioonita saade) Kahjuks ei saa plaadilt kuulates tema lugudest seda muljet, mis oli küla peol mängides, siis kui tõeline hoog sees. Karlale meeldisid ka valsid, eriti need, millel olid sõnad. Ilusaid sõnu ta alati kiitis ja laulis ka ise kaasa. Üks tema lööklauludest pidudel oli valss "All hämarduvas metsas".

Järgnevalt loetlen osa teadaolevaid lugusid tema repertuaarist ja lisan info, kust Kikas need kuulis või õppis. Lood on helisalvestatud 1958. ja 1968. aastal Tallinnas. Neist kümme esimest on juuresoleval plaadil ja noodistatud(vt. lisa 1 ja 5). Noodistusteks valisin lood, mis oleksid tema mängustiilile kõige iseloomulikumad.

1. Reinlender - Õpitud Märi talu meeste käest, kes kutsusid seda "Juudi reinlendriks". "Sellega sai rootsi temperamenti järgi ahvida, rootsi takti. Ramp, ramp...", ütles Kikas. Reinlendris mängib punkteeritud rütmi.
2. Vahtrapolka - Õppis oma õpetaja Karl Vaheri käest. Rahva seas kutsuti Tülsu Karla looks. Kikas mängis seda raadios ja pani nimeks Vahtrapolka.

3. Kukepolka - Kuulis raadiost orkestri esituses ja kohandas lõõtsale.

4. Väike Ants - Õppis pillimeister August Teppolt. (polka)

5. Nõiduslik öö - Õpitud Jalas, Olevi käest, kellega ta koos Punaarmee oli. *?Olev Jalas*
Jalas, Olev oli seda lugu kuulnud kusagilt kinofilmist. Karla teadis rääkida, et sellel olevat veel minoorne osa ka olnud, kuid ei viitsinud seda ära õppida ja seepärast mängib seda pisut "puudulikult." (vals)

6. Sangaste polka - Karl Kikase enda tehtud lugu. Esimese osa teema on kuulnud grammofoni plaadilt, teised osad ise juurde kombineeritud. Loo tegemisele aitas kaasa ka vend Aleksander.

"Edimalt oli kate tuuriga lühike ("Tuuri" all mõtleb Karl loo ühte osa* autor). No mis sa kurat mängid, lühike. Ja siis ma hakkasin otsima kolmandat. Oi ma täiendasin teda mitu-mitu aastat enne kui tast lõppude lõpuks loo sain. Ei mäleta, mitu aastat läks. Ta on puhtalt minu töö, lolli töö, kes ei tunne nooti ega kirja ja muusikat ka ei tunne ..."

7. Pulmapolka - Päritolu ei tea, kuid Kikas arvab, et on väga vana lugu. Kuulis küla pillimeestelt ja kombineeris ühe osa juurde. "Kolga Kaarli mängis tema kate osa pääle, kate tuuri pääle. Mina panin talle kuidagimoodu üte tuuri manu. Ma tahtsin lugusid täiendada, pikemaks, et ta oleks mitmekesisem." Pulmapolkat mängis Karla pidudel alguse- ja lõpuloona, kuna see oli särtsakas ja hoogne.

8. Papijonipolka - Õppis oma kõige vanema venna Aleksandri käest.

9. Emajõe jutustus - Grammofoni plaadilt õpitud tuntud laul. (vals)

10. Magus uni - Kuulis, kuidas Märi talu mehed mängisid seda lugu viiulitel. Vals hakkas Karlale väga meeldima: "Ja tõesti ta oli ilus lugu, kui keelpilliga

mängisid. Sihukene uinutav algus, läks elavamaks ja jälle uinutavaks. Tõesti, kui seda lugu oskad kirjeldada, siis võib ütelda küll, et “Magus uni”. (Taustinformatsioonita saade)

11. Arula valss - Mitmest eesti laulust kokku kombineeritud lugu. Karla kirjeldab seda nii: “Jah, seal on neljast osast ja mingi kombinatsioon, pool- tegutsevalt puhkpilliorkestrilt ja selle järgi sai lugu ka pealkirja popurii taolist”. (vt. lisa.) Mõned laulud kuulis Arula rahvamajas
12. Valss - Karl Kikasel oli mitmeid lugusid lihtsalt “valsi” nime all
13. Koduküla nõmmed – Poisikesepõlves kuulnud laul. Karla teab selle kohta rääkida: “Üteldi, et Vastseliina valitseja tehtud laul – see olevat Vastseliina valitseja armulaul, kui ta oli ära tapnud enda armuvalude pärast.” (foks)
14. Kaks lõbusat poissi – Kuulis kohalike Valgjärve pillimeeste käest (valss)
15. Külapulmas - Saksa rahvaviis (valss)
16. Kevade polka – Õpitud A. Rinne laulu järgi
17. Armukadedus – Märi talu meestelt õpitud laul. Karla kuulis seda laulu üheksa aastase poisikesena venna Peetri pulmas, kui Aleksander Kruise mängis viiulil ja kõige vanem vend saatis kandlel. (valss)
18. Seal, kus emajõgi voolab – Õppis grammofoni plaadilt
19. Hulkuri valss – Õppis grammofoni plaadilt

20. Sinililled – Õppis Märi talu meestelt (vals)
21. Joo sõbrake joo – Saksa rahvaviis, tuntud külalaul. (vals)
22. Kui lõõtspill naljatab – Kuuldud grammofoni plaadilt. (polka)
23. Vana vals - Märi talu meestelt kuuldud. Kikas arvab, et lugu on sada aastat vana.
24. Mul elus ialgi ei vea – A. Rinne laulu järgi (polka)
25. Meremehe seiklus – Kolmest laulust kombineeritud popurrii. (vals)
26. All hämarduvas metsas – Karli naise õe käest kuuldud laul. (vals)
27. Kõndis neiu – Poola rahvaviis, tuntud külalaul. (vals)
28. Laeva junga – A. Rinne laulu järgi (vals)
29. Soome polka – Õpitud grammofoni plaadilt soomlaste järgi.
30. Silmad – Autoriks A. Uustulnd, tuntud laul
31. Pruudi polka
32. Rätsep õmbleb kasukat (polka)
33. Vals
34. Seda paati... (reinlender)

35. Kuramaa rannal (valss)
36. Ajaliku valss
37. Külapolka
38. Eit pani padavai alevi (polka)
39. Reinlender
40. Postipoiss
41. Mulgimaa

Kindlasti on Karl Kikase repertuaaris veel palju lugusid, sest intervjuudes mainib ta mitmeid pealkirju, mida antud nimekirjas pole. Võib arvata, et tema repertuaaris on veel hulgaliselt tantsulugusid, mis polnud nii viimistletud, et raadios linti mängida. Arvestades tema iseloomu, tõi ta esile vaid valmis lood.

8. Karla elu viimane periood.

Mida aeg edasi, seda kriitilisemaks muutus Karla oma mängu suhtes. Raske maadöö oli teinud oma osa. 1981. aastal iseloomustab ta oma mängu nii: "Kõiki üks kobib välja, aga puudulikult, kuuled, et ta on nii vaevaline nagu sant kõnnib konarlist maad mööda, külmunud maad mööda. Koperdab, kukub maha, tõuseb üles." (saade:01.03.1981) Mängides lõi tal õlga valu ja kui juba valu tegi, siis võttis see ka mänguisu. Kikas ütles, et on vaja pidevalt treenida ja kui treenida ei saa, siis kaob mängutehnika. Ta oli kuuekümmesse seitsme aastane, kuid juba viiekümneaastased mehed kurtsid, et nende õpilased mängivad neist paremini. Karlale ei meeldinud, kui halvasti mängiti. Ta ei tahtnud siis ise ka avalikult esineda ja ei soovinud, et ka teised seda teeksid. "Mul on nii, et kui siin kõrval lööb natukese vale hääle, vale võtte, siis juba võtab tuju sandiks." (saade:01.03.1981) Südames aga soovisid kõik lõõtspillimängijad mängida kuni surmani.

8.1 Mure tuleviku pärast

Kunagi olid Karl Kikase kõik nädalavahetused pillimängust ja pidudest hõivatud. Ta ise arvas, et on mänginud kuuesajast pulmas. Olles juba pea seitsmekümne aastane, ütles Kikas, et enam ei lähe ta ühegi kutse peale. Talle tundus, et inimesed ei osanud enam pidutseda, noored ei osanud tantsida ja kohtumisrõõmu asemel hinnati üksteist. Seepärast ei tahtnudki ta enam pidudel mängimas käia.

Kikasele tegi muret, kas ka tulevikus häid lõõtsamängijaid on. Talle ei meeldinud see, et pille osteti lihtsalt seisma, et häid Teppo pille osteti suveniiriks. Pill ei tohtivat seista niisama. Seepärast kritiseeris ta alati neid, kes jätsid oma kadunud isa või vanaisa pilli mälestuseks, kuni ükskord ise ära surid ja pill jäi koide ära "ajada".

Oma viimase pilli saatus oli Kikasel juba paika pandud. Ta soovis, et tema tütrepojast tuleks mängija. Kui viimasest mängijat ei saa, siis ainuke kellele seda pill müüa võis, oli Ants Taul, kes käis Kikase juures lõõtsamängu õppimas.

8.2 Järeltulijad lõõtsamängus

“Kuule, Karlake, kuis on järeltuleva suguga, kuis on, kui vanema mängija är kaome, mis siis on ?”(saade:01.05.1981) Sellele Elmar Kooviku esitatud küsimusele vastas Kikas, et järeltulevad on ainult Teppo, Aivar ja Tauli Ants.

Winninants?
Aivar Teppo oli kahekümnendates eluaastates noor Tartumaa lõõtsamängija. Tema eeskujuks oli Karl Kikas ja Aivar oli üks nendest, kelle mäng Kikasele väga meeldis stiilipuhtuse ja musikaalsuse tõttu. Kikas oleks olnud meeleldi nõus teda õpetama: “ Aga kui ma ta kätte saaks, ma treeniks ta välja küll, ma õpetaks puhtalt kätte, ega ma kadedust ei tunne.”(taustinformatsioonita saade)

Suhhinants?
1970. aastal ostis Ants Taul (1950) omale võru-tüüpi lõõtsa. Seitsmekümne kolmandal aastal külastas ta esimest korda Karl Kikast, et temalt mängu õppida. Peale mitme rahvapilli mängis Ants lõõtsa oma isa, Johannes Tauli, juhendatud ansamblis “Torupill”, mis tegutses Valgamaal, Tõrvas aastatel 1972 - 94. Ants külastas Kikast veel mitmel korral ja lindistas temalt lugusid, et õppida. Mitme raskema loo puhul on Karla öelnud, et ainult Tauli Ants mängib järgi.

Karla tütrepojast mängijat ei saanud. Aastal 1992 suri Karla ja pilli ostis Ants Taul üheksakümne viiendal aastal.(Taul:2002)

Kokkuvõte

Karl Kikas oli silmapaistev inimene nii oma iseloomu, kui ^{ka} musikaalsuse poolest. Antud uurimuses sain vastused sellele, kuidas algas tema lõõtsamängu tee, milline oli ta valmis pillimehena ja kuidas suhtus ta oma pillidesse. Tema repertuaari mahus ei jõudnud veel täiele selgusele, kuid sain teada põhilised allikad, kust või ^{me ei tea miks kahtl} kuidas lugusid õppis. Tugev pillimängutraditsioon Eestiaeelses külas andis paljudele noortele algtõuke pillimänguks.

peamine eesmärk on uurida ja see on hea!

Antud töös on minu üldine eesmärk anda ülevaade Karl Kikasest kui pillimehest, kui isiksusest. Käsitlen mitmeid peatükke, mis tutvustavad Karl Kikase pillimeheks olemist. Töö annab ülevaadet ka tema mõttemaailmast, mida me muidugi kunagi täpselt teada ei saa. Tekkis küsimusi, mida oleksin tahtnud Karla enda käest küsida, eriti lõõtsamängu tehnilise analüüsi kohta, näit. lõõtsavahetamise spetsiifikast.

Kahtlemata on minu töö väga ülevaatlik, kuid see oleks aluseks edasiseks Karl Kikase ja teiste Põlva-Võru mängijate uurimiseks ja võrdluseks. Noodistades ja analüüsid tema lugusid, sain täpsema ülevaate tema mängutehnikast ja stiilist. *See on mi jagasid hoi d l i k u l k a h e l !*

Karl Kikas on jätnud Eesti lõõtsatraditsiooni heal tasemel, nagu ta ise vahest armastas öelda: “virtuoosse mängu”.

Kirjandus ja allikad

Lepistö, M. 1999. "Sitähä voi inspiroira" *Tauno Ahon ohjelmistoa 2-riviselle hanurille*. Helsinki, Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osasto.

Teinbas, T. 1994. *Lõõtspillidest, lõõtspillimängust ja- mängijatest*. Tln., Eesti Rahvakultuuri Arenduskeskus.

Eesti Raadio saate "Lõõtspillitund" litereering: 01. 03. 1981.

Eesti Raadio saate "Lõõtspillitund" litereering: 01. 05. 1981.

Taustinformatsioonita Eesti Raadio saate litereering.

Vestlus Ants Tauliga 07. 03. 2002 aastal Riidajas

Vestlus Karl Kikase tütre Aime-Johannaga 2002. aastal. Tartus.

Allikviiteta ajalehe artikkel, mis loetud 1997. aastal Karl Kikase tütre juures Otepääl Ants Tauli poolt lindile. *Mis ajalhest, aegs?*

Eesti Raadio arhiivi helisalvestused, mis on üles võetud 1950-tel Kikase kodus, 1968. aastal Eesti Raadios ja 1974.aastal Kikase kodus.

Noodistused

Tingmärgid:

 = 126 Viitab keskmisele tempole originaalesituses....

Loo ülesehitus: ABCABC.....Loo (originaal)esituse struktuur

 See märgi tähistab lõõtsa kokku surumist.....

 See märgi tähistab lõõtsa lahti tõmbamist.....

 Noodid on mängitud *staccatos*.....

..... Ülemised noodid tähistavad meloodiaheliseid, noodid, mille varred allpool, moodustavad rütmilise saatepartii e. *sekunda*

 Noot on rõhutatud.....

1. -----
..... Variandid on tähistatud numbriga ja eraldi välja toodud noodistuse lõpus.....

Kes sama süsteem? Või midagi erinev? Mis?

Märgisüsteemi välja mõtlemisel^{ja} noodistamisel oli abiks: Lepistö, M. 1999. "Sitähä voi inspiroira"
Tauno Ahon ohjelmistoa 2-riviselle hanurille. Helsinki, Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osasto.

Reinlender 242

Vorm: AABBAABBAA

♩ = 80

V [A] □

V

Musical notation for measures 1-6. The piece is in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. Measure 1 starts with a repeat sign. Chords in the bass line are G, D, and G.

Musical notation for measures 7-10. Measure 7 starts with a repeat sign. Measure 8 has a first ending bracket. Measure 9 has a first ending bracket. Measure 10 has a second ending bracket. Chords in the bass line are D, G, and G.

Musical notation for measures 11-15. Measure 11 starts with a repeat sign. Chords in the bass line are D, A, and D.

Musical notation for measures 16-21. Measure 16 starts with a repeat sign. Measure 17 has a first ending bracket. Measure 18 has a second ending bracket. Measure 19 has a first ending bracket. Measure 20 has a second ending bracket. Measure 21 has a first ending bracket. The word "Lõpetus" is written above measure 21. Chords in the bass line are A, D, A, D, D, A, D, G, D, G.

Musical notation for measures 22-25. Measure 22 starts with a repeat sign. Measure 23 has a first ending bracket. Measure 24 has a first ending bracket. Measure 25 has a first ending bracket.

Musical notation for measures 26-29. Measure 26 has a second ending bracket. Measure 27 has a second ending bracket. Measure 28 has a second ending bracket. Measure 29 has a second ending bracket.

Vahtra polka

252

Vorm: 2korda AABBAACCCDD+AABBA

♩ = 144

Musical notation for measures 1-6. Treble clef, key signature of one sharp (F#), 2/4 time signature. Measure 1 starts with a repeat sign. Measure 5 has a fermata over the note. Chord symbols: V [A] above measure 1, G above measure 2, D above measure 4.

Musical notation for measures 7-12. Measure 7 has a fermata. Measure 8 has a triplet of eighth notes. Measure 9 has first and second endings. Measure 10 has a fermata. Chord symbols: V above measure 8, G below measure 8, G below measure 9, D below measure 10, G below measure 11.

Musical notation for measures 13-18. Measure 13 has a fermata. Measure 14 has first and second endings. Measure 15 has a fermata. Chord symbols: V above measure 14, A below measure 13, D below measure 14, D below measure 15, G below measure 16.

Musical notation for measures 19-24. Measure 19 has a fermata. Measure 20 has a triplet of eighth notes. Measure 21 has a fermata. Measure 22 has a fermata. Chord symbols: V above measure 20, V [C] above measure 22, D below measure 19, G below measure 21, C below measure 22.

Musical notation for measures 25-30. Measure 25 has a fermata. Measure 29 has a fermata. Chord symbols: V above measure 29, G below measure 25, C below measure 29.

32

Chords: G, C, G

39

Chords: C, C, G

45

Chords: C, C, G

1. 2.

Lõpetus

Kuke polka

159

Kas kutsusi peaksi
Nemmenäurina?

Vorm: AABBAACCAABBACCA

$\text{♩} = 112$ \square A

1 2 3 4 5 6 7

8 9 10 11 12 13 14

15 16 17 18 19 20 21

22 23 24 25 26 27

28 29 30 31

Lõpetus

33

1. _____

Musical notation on a five-line staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation consists of a sequence of notes: a quarter note on G4, an eighth note on A4, a quarter note on B4, an eighth note on C5, a quarter note on B4, an eighth note on A4, and a quarter note on G4. A dashed line labeled '1.' is positioned above the staff, extending from the first note to the right.

4. Väike Ants

3'34

Vorm: 3korda ABAC+AB ?

♩ = 126

A V

The first system of music is in 2/4 time and G major. The treble clef staff contains a series of chords and melodic lines. The bass clef staff shows a G chord in the first measure and a D chord in the fifth measure. Above the treble staff, there are markings 'A' and 'V' above the first and fifth measures respectively.

The second system starts at measure 8. The treble clef staff features a triplet of eighth notes, followed by a first ending (1.) and a second ending (2.). The bass clef staff has G, G, and C chords. Above the treble staff, there are markings 'V' above the first measure and 'V' above the final measure.

The third system starts at measure 12. The treble clef staff includes a triplet of eighth notes. The bass clef staff has a G chord. Above the treble staff, there are markings 'A' above the first measure, 'V' above the third measure, and 'A' above the fifth measure.

The fourth system starts at measure 17. The treble clef staff has a triplet of eighth notes and a first ending (1.) with a second ending (2.). The bass clef staff has D, G, D, G, and C chords. Above the treble staff, there are markings 'V' above the first measure, 'A' above the third measure, 'V' above the fifth measure, and 'V' above the seventh measure.

The fifth system starts at measure 23. The treble clef staff includes a triplet of eighth notes. The bass clef staff has G and D chords. Above the treble staff, there are markings 'A' above the first measure, 'V' above the third measure, and 'A' above the fifth measure.

V

Lõpetus

27

The musical score consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature is one sharp (F#). Measure 27 features a melodic line in the treble staff and a bass line in the bass staff. Measure 28 is a first ending, marked with '1.' and a repeat sign. Measure 29 is a second ending, marked with '2.' and a repeat sign. Measure 30 is the final measure, marked 'Lõpetus', featuring a whole note chord in the treble staff and a whole note chord in the bass staff. The bass line in measures 28 and 29 is a simple bass line with a '7' indicating a seventh chord. The bass line in measure 30 is a simple bass line with a 'G' indicating a G chord.

5. Nõiduslik öö 4/35

Vorm: AABBACCAABBACCA

♩. = 72

A V

Musical notation for measures 1-7. Treble clef, key signature of one sharp (F#), 3/4 time signature. The melody starts with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, and a dotted half note B4. The bass line has a whole note G3. Measure 7 ends with a repeat sign.

Musical notation for measures 8-15. Treble clef, key signature of one sharp (F#), 3/4 time signature. Measure 8 starts with a square box above the staff. The melody has a dotted half note B4. The bass line has a whole note D3. Measure 15 ends with a repeat sign.

Musical notation for measures 16-21. Treble clef, key signature of one sharp (F#), 3/4 time signature. Measure 16 starts with a square box above the staff. The melody has a dotted half note B4. The bass line is empty. Measure 21 ends with a repeat sign.

Musical notation for measures 22-27. Treble clef, key signature of one sharp (F#), 3/4 time signature. Measure 22 starts with a square box above the staff. The melody has a dotted half note B4. The bass line has a whole note D3. Measure 27 ends with a repeat sign.

Musical notation for measures 28-35. Treble clef, key signature of one sharp (F#), 3/4 time signature. Measure 28 starts with a square box above the staff. The melody has a dotted half note B4. The bass line has a whole note D3. Measure 35 ends with a repeat sign.

2

33 V B □

Musical notation for measures 33-37. Treble clef, key signature of one sharp (F#). Measure 33 starts with a whole rest. Measure 34 has a repeat sign. Bass clef shows chords G, G, D, D.

38 V

Musical notation for measures 38-42. Treble clef, key signature of one sharp (F#). Measure 38 has a 7th fret barre. Bass clef shows chord G.

43 □

Musical notation for measures 43-47. Treble clef, key signature of one sharp (F#). Measure 43 has a 7th fret barre. Bass clef shows chords G, D, D.

48 V C

Musical notation for measures 48-52. Treble clef, key signature of one sharp (F#). Measure 48 has a 7th fret barre. First and second endings are shown. Bass clef shows chords G, G, G.

53

Musical notation for measures 53-59. Treble clef, key signature of one sharp (F#). Measure 53 has a 7th fret barre. Bass clef shows chords C, D, G.

60

Musical notation for measures 60-64. Treble clef, key signature of one sharp (F#). Measure 60 has a 7th fret barre. Bass clef shows chords C, D.

Lõpetus

66

Musical score for 'Lõpetus' in G major. The score consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff begins with a melodic line of eighth notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. This is followed by a first ending (1.) consisting of a quarter rest, a quarter note G4, and a quarter note F#4. A second ending (2.) follows, consisting of a quarter rest, a quarter note G4, and a quarter note F#4. The piece concludes with a final cadence: a quarter note G4, a quarter note F#4, a quarter note E4, and a quarter note D4. The bass staff provides a simple accompaniment, starting with a G4 chord and continuing with G4 chords throughout the piece.

6. Sangaste polka

3'32

*Kuinka ulloke
ente tana?*

Vorm: AABBCCAABBCCAABBCC

♩ = 126

V □ V □ A □ V □ □

D A D D A D

7 V □ V □

A D

13 □

18 V □ B

D D G

23 □ V

G D G

28

7

G D

33

V

C

7

V

D G

G

39

3

7

V

C

D

D

G

45

V

D G

D

49

V

3

7

Lõpetus

G

G

35

V

□

Musical score for measures 35-39. Treble clef with two sharps. Bass clef with two sharps. Chords A, D, D, D, A, A are indicated in the bass line.

40

V

Lõpetus

Musical score for measures 40-43. Treble clef with two sharps. Bass clef with two sharps. Chords D and D are indicated in the bass line. First and second endings are marked.

Musical notation for the first ending of measure 40, marked with a dashed line and '1.'

?

44

Musical notation for measure 44, marked with a dashed line and a question mark.

2.

Musical notation for the second ending of measure 44, marked with a dashed line and '2.'

3.

Musical notation for the third ending of measure 44, marked with a dashed line and '3.'

8. Papiljoni polka 3/2

Vorm: 3korda A A B B C C

A

$\text{♩} = 126$

D D A D A

7

D A D A

13

24

1. 2.

D D

B

19

3.

D A G D G D

2

25

V C

A D G D

31

V

D G

37

V

D G

Lõpetus

43

G

1.----- 2.-----

47 3.-----

4.-----

1. Emajõe jutustus 2'38

Vorm: ABBCABBCABB

♩. = 69 A

1 2 3 4 5

6 □

6 7 8 9 10

11 3----- V □ 4----- V

11 12 13 14 15

B 17 1----- □ V

17 18 19 20 21

23

Musical notation for measures 23-29. Treble clef, key signature of two sharps (F# and C#). Measure 23 starts with a square box above the staff. Measure 24 has a 'V' above the staff. Measure 25 has a square box above the staff. Measure 26 has a 'V' above the staff. The bass line consists of chords: A (measures 23-24), D (measures 25-26), and G (measures 27-29).

30

Musical notation for measures 30-35. Treble clef, key signature of two sharps. Measure 30 has a square box above the staff. Measure 31 has a 'V' above the staff. Measures 32-33 are first and second endings, marked '1.' and '2.' respectively. Measure 34 has a square box above the staff. Measure 35 has a 'C' in a square box above the staff. The bass line consists of chords: D (measures 30-31), A (measures 32-33), and D (measures 34-35).

36

Musical notation for measures 36-41. Treble clef, key signature of two sharps. Measure 36 has a square box above the staff. The bass line consists of chords: G (measures 36-37), D (measures 38-39), G (measures 40-41), and D (measures 42-43).

42

Musical notation for measures 42-49. Treble clef, key signature of two sharps. Measure 42 has a square box above the staff. Measure 49 has a 'V' above the staff. The bass line consists of chords: A (measures 42-48) and G (measures 49-50).

50

Musical notation for measures 50-55. Treble clef, key signature of two sharps. Measure 50 has a square box above the staff. Measure 51 has a 'V' above the staff. The bass line consists of chords: D (measures 50-51), A (measures 52-53), G (measures 54-55), and A (measures 56-57).

57 ∇ \square ∇

D A D G

63 \square ∇ \smile 1.-----

A D

69 ----- 2.----- 3.----- 4.-----

10. Magus uni 5/20

Vorm: 2 korda AABBAACCCDD+AABBAA

A

$\text{♩} = 69$

Musical notation for measures 1-5. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. Measure 1 starts with a G chord. The melody consists of quarter notes and eighth notes, with some rests. The bass line features a rhythmic pattern of eighth notes.

Musical notation for measures 6-11. The melody continues in the treble clef, featuring a mix of quarter and eighth notes. The bass line has a D chord in measure 6 and remains mostly empty for the rest of the system.

Musical notation for measures 12-17. The melody in the treble clef includes a half note and eighth notes. The bass line has a G chord in measure 13 and continues with eighth notes in measure 14.

Musical notation for measures 18-23. The melody in the treble clef features a half note and quarter notes. The bass line has a G chord in measure 18 and a C chord in measure 21.

Musical notation for measures 24-29. The melody in the treble clef continues with quarter and eighth notes. The bass line has a G chord in measure 24 and a D chord in measure 28.

55

Musical notation for measures 55-59. The treble clef staff contains a melody of eighth and quarter notes. The bass clef staff contains a single chord 'G' in measure 55.

60

Musical notation for measures 60-64. The treble clef staff features a melody with a first ending bracket over measures 62-64. The bass clef staff contains a chord 'D' in measure 60 and a melodic line in measures 63-64 with chords 'G' and 'D' indicated above.

65

Musical notation for measures 65-69. The treble clef staff has a melody with a second ending bracket over measures 67-69. The bass clef staff contains chords 'G' and 'D' in measures 65 and 67 respectively.

70

Musical notation for measures 70-74. The treble clef staff features a melody with a 'D' chord box above measure 71. The bass clef staff contains chords 'G' and 'C' in measures 70 and 72 respectively.

75

Musical notation for measures 75-80. The treble clef staff contains a melody with dotted rhythms. The bass clef staff contains a sequence of chords: 'C C G' in measure 75, a rest in measure 76, and 'G G C G' in measures 77-80.

81

Musical notation for measures 81-85. The treble clef staff contains a melody with dotted rhythms. The bass clef staff contains a sequence of chords: 'F' in measure 81, 'C' in measure 82, 'D' in measure 83, and 'C' in measure 84.

87

Musical notation for measures 87-91. The treble clef staff contains chords and eighth notes, with some notes marked with a 'd.' (accented). The bass clef staff contains a single note in the first measure followed by rests.

92

Musical notation for measures 92-98. The treble clef staff contains chords and eighth notes. The bass clef staff contains chords: G, F, F, G, G, C.

99

Musical notation for measures 99-103. The treble clef staff contains chords and eighth notes. The bass clef staff contains chords C, G, G and eighth notes.

104

Musical notation for measures 104-109. The treble clef staff contains chords and eighth notes. The bass clef staff contains chords C, C, G.

110

Musical notation for measures 110-115. The treble clef staff contains chords and eighth notes. The bass clef staff contains the chord F.

116

Musical notation for measures 116-121. The treble clef staff contains chords and eighth notes. The bass clef staff contains chords C, G, C.

121

Musical notation for system 121. The treble clef staff contains a melody with dotted half notes and eighth notes. The bass clef staff contains a single chord 'G' at the end of the system.

127

Musical notation for system 127. The treble clef staff contains a melody with dotted half notes and eighth notes. The bass clef staff contains chords: F, F, F C C, C G G.

LÖPETUS

133

Musical notation for system 133, labeled 'LÖPETUS'. The treble clef staff contains a melody with dotted half notes and eighth notes. The bass clef staff contains chords: C, C C D, C, G, C.

139

Musical notation for system 139. The treble clef staff contains a melody with dotted half notes and eighth notes. The bass clef staff contains chords: C C G, G G C, G.

145

Musical notation for system 145. The treble clef staff contains a melody with dotted half notes and eighth notes. The bass clef staff contains chords: F, C, D, C.

151

Musical notation for system 151. The treble clef staff contains a melody with dotted half notes and eighth notes. The bass clef staff contains chords: C.

6

158

Musical notation for measures 158-164. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The bass staff contains chord symbols: G, F, F C C, and G. The upper staff contains a melodic line with a slur over the final three measures. The word "Aeglustus" is written above the final three measures.

Aeglustus

165

Musical notation for measures 165-167. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The upper staff contains a melodic line that ends with a fermata. The lower staff contains a single chord symbol: C. A vertical ellipsis is positioned to the right of the upper staff.

Väga pehme lõpp

Fotod

Foto 1.

August Teppo
valmistatud löötspill,
millel mängis
Karl Kikas alates
1957. aastast.

Foto 2.

Foto 3. Eesti sõjaväes. (K. Kikas on pilliga)

Foto 4. 1957. a. suvel Valgjärvel

Foto 5. 31. det. 1959. a.

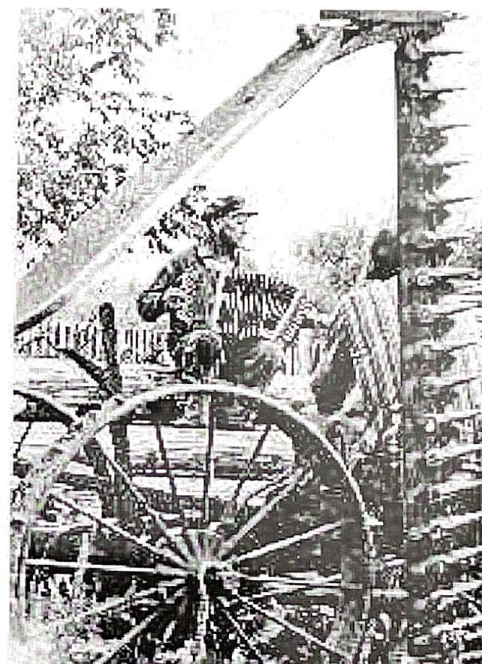

Foto 6. Põllul

Foto 7. Vanemas eas

Foto 8. 10. juuni 1949 a. suvel minu ema ja isa pulmas pillimeheks Karl Kikas.

Eesti Raadio saadete litereeringud

Karl Kinnu

(Polise Karl Kinnu intervjuu)

Kikas: Kõiki üks kobib välja, aga puudulikult, kuuled, et t
on nii vaevaline nagu sant kõnnib konarlist maad mööda,
külmutud maad mööda. Koperdab, kukub maha, tõuseb üles.

Strutzkin: Aga ta on ikkagi ilus!

Kikas: Ei ole, ei ole. Kulla Ainokene, ei ole, see ei kõl-
ba mitte luskile. Mul on nii, et kui siin kõrval lööb
natukese vale hääl, vale võtte, siis juba võtab tuju
sandiks.

Kikka naine: Sa nii hirmus õrnatundeline oled.

Kikas: Lugu on nii - kunagi, jah, tundsid, et sled vormis
mänguga. Kui une pealt üles löödi, pill kätte, et tõmba
see lugu maha, polnud kobamist ja otsimist siit ja säält
kohe pill kätte ja läks lugu lahti. Aga nüüd on niisugune
asi - koba, otsi, komberda niikui pime kana otsib midagi
aga ei näe. Mis läbi, too läbi, aeg on oma töö teinud.
Üks asi ka see, et see neetud masin, käed võttis niivõrd
õhtule, et tegelikult ma ei saa, juba lööb õlga valu, ei
kannata. Ja kui juba valu lööb, siis on ^{su} see tuju kadunud
mis sa enam oled või treenid. See tahab treeningut, ega
ilma ei saa! Ja kui sa ei treeni, siis läheb ta üldse ni
rappa. Ega ei ole nii, et sa nüüd kunagi mängid ja nüüd
surmani ei saa kuul, kui aga mängid. Ära liigut keest!
mäletan, Koovik Arbi oma ajal, jah, Ilmari 50.a. juube
lipeol ta ütles mulle nii, et näed, kunagi olid mul õpil
sed, poisikesed, nüüd mängivad paremini kui mina. Tõsi!

Ja viimasel otsal, kui Ärbi mängis, ma ei tea, kudas ta lindistatud oli, ma mõtlesin nii, et mis sa, vanamees, enam jäändad! Sa ei ole mängija, sul ei ole kätt, too mäng on nii konarline, nii kohmakas ja koperdi, siiapoolle, sinnapoolle. Kuidagi said aru, et eks ta vast too lugu oli. Aga omal ajal Ärbi oli hea mängija. Tõepoolest, temast oli mul palju õppida. Mina õppisin Ärbi käest väga palju. Aga vana mees läks juba käest ära, aga surmani tahtis mängida, tal oli väga himu mängida.

Strutzkin: Need lood, mis meil lindil on, on kolm aastat tagasi tehtud, 77. aasta augustikuus.

Kikas: Nojah, aga tema oli vana mees, oi jutt, kui vana Ärbi oli!

Koovik: 78.

Kikas: 78. Kolm aastat tagasi, siis 75-aastane, oi issand, vana mehekobi, mis sa enam mängid!

Strutzkin: Tuleb nüüd veel üks ilus lugu?

Kikas: Missugune on ilus?

Strutzkin: Kõik on ilusad.

Kikas: Need on kõik kord mängitud seal, minu arvestuse järgi see peaks olema üle 50 loo praegu raadio fonoteegis.

Strutzkin: Need me loeme pärast üle. Aga ilus on siin praegu kuulata.

Kikka naine: Ega ta ei taha sinna fonoteeki viiagi, ta tahab siin kuulata!

(Pilli proovimine.)

Koovik: Mängi "Sangaste polkat", kuule!

Kikas: Ega midagi, takka hullumaks, sõbrast lugu! Teda muu ei mängi kui ainult Pauli Ants. Mängib täpselt puhtalt järele, noodi pealt.

Koovik: Eks tal on kodus lindi peal.

Kikas: Tea, kas tal on lindil või. Mängis, oi sa jutt, nii täpselt pealt järele, ükski ei ole seda järele nii täpselt mänginud.

Strutzkin: Aga Tauli Ants käis ju siin ka ja tal on need maki
peal olemas.

Kikas: Mina käisin seal ja tema käis siin, mina mängisin tema
pulmad ja kõik, no tuli välja, et me oleme kaudselt sugulased.

Strutzkin: No kuulame ühe loo nüüd!

Kikas: Jah.

Koovik: Sangaste polka!

Kikas: Oi, issand, ei tea, kas tuleb välja. Ma või proovi!

(Algus.)

Koovik: Küll ta tuleb!

Kikas: Mekk maas!

(Algus uuesti, läheb segi.)

Kikas: Ei oska enam! Mängi, ei saa!

(Sangaste polka, terviklik.)

Koovik(aplodeerib): Hurraa! Elagu Karle!

Kikas: Suure surmaga! Silma kinni pigistan, nii et ihu-hingega
oled...

Kikka naine: Sa oled õkva niikui ööbik, laulab ka silmad kinni.

Kikas: ... silmad kinni, et ma muust maailmast end ära lahuta,
et ma ainult mõtlen, et kuda ta nüüd oli, siis ma midagi vee-
retan välja, aga kui ma ilma vahin nagu vanasti oli, pill
jooksis nii moe pärast. Ma nägin kõik, mis tehti!

(Lõõtspillilood.)

Kõlavad Karl Kikka poolt 1958.-ndal aastal lindile mängitud
lood.

(Pillilood esile.)

Lõõtspillimängust sai juttu astud palju. Mõndagi kuulsite
jaanuaris-veebruaris lavas olnud saadetes. Kõne all olid ka Ki-
kaste pulmad, kus Elmar Koovik oli pulmapillimeheks. Selle mär-
tsikuupäeva juurde 43 aastat tagasi pöördume korraks tänagi.

Koovik: Ma mängse Arulani välja.

Kikas: Arulani mängisid välja.

Koovik: No kõnele tuu üles! Kõnele välja! Kus ma pilliga - lumelörtsi hakkas sadama.

Kikas: Es sattand! Ilm oli ilus, hommikupoole sadas, õhtupoole oli ilm ilus.

Koovik: Näe, mis sa jälle vaidled minuga. (Naeravad.) Peenikest vihma, lumelörtsi sätte. Ma mängse niikaua ära, kui Arula mõisani ja seal pidasin väikse vahe niikaua kui talu hakkas paistma - jälle hakkasin mängima. 10 km mängisin täpselt.

Kikas: Arulalt on Otepäässe 10 ja säält on Uibolanti 4 või 5.

Koovik: Ei ole nii palju.

Kikas: Neli küll 4. 14 km on.

Koovik: Aga enne, talu hakkas paistma, üks poolteist kilomeetrit, siis ma nakse mängma niikui lõpuni.

Kikas: Ja, mängisid, jah!

Koovik: Kuule, ja nii kui ma uksest sisse sai, nii pilli panin aho pääle ära. Pill oll loga. Pill oll läbi ja valmis. Ja pulman mängisin Karla pilliga. Ausalt, sul ei ole meeles, sa ise tõstsid aho pööle. Ja järgmine päiv, kui pulm lõhki, andsid mulle aho päält pilli kätte, pulma mängisin su pilliga.

Kikas: Mängisid või?

Koovik: No pill paisus ära, klahvid kinni.

Kikas: Te paisu, jah, klahvi paisusid kinni.

Koovik: Sellepärast, et niivõrd niiske oli, lumelörtsi sätte.

Kikas: Kuule, Elmar, ära nüüd seleta, sina es tahagi oma pilliga mängida, sul oli Kedre Juhani tehtu kolme reaga pill, aga mal oli tookord nelja reaga pill, sa tahtsid minu pilliga mängida!

Kikka naine (naerab): Tohoo jummal, küll on hullu pillimehe, vaidle nii et jummal hoidku.

Kikas: Too oli nii, sa tahtsid minu pilliga mängida!

Koovik: Mul oleks oma pilliga palju parem

Kikas: Mine põrgu! Sul oli kehv pill, mul oli neljaline tookord juba, edimene.

Koovik: See oli Ostra pill?

Kikas: Es ole.

Koovik: Too oli Ostra pill!

Kikas: kos, kos, kos, poiss! Undele pilliga alustasin mina raadio mängu, kui ma raadios 38.-ndal aastal käisin raadiomajas Undeli pilliga, kolmerealine. Ja siis tuligi tuu asi, anti mulle niisugune tõuge, mu võeti vastu ja kõik ja siis ma hakkasin paremat pilli otsima. Ja selle pilli ma ostsin, too ei olnud ka päris puhas Teppo, too oli niitelda - välistöö oli teiste oma, aga häälestik oli Teppo oma. Ja Kongo Richardi käest ostsin tema venna pilli, too vend oli tookord vanglas. Ja ostsin tolle pilli ära, neljarealise pilli.

Koovik: Mis aastal see oli?

Kikas: 38.-ndal aastal talvel oli, täpselt ei mäleta. Jaanuaris oli too Tallinan käik, niitelda proovil või eksamil kõik niitelda. Tuul ma käisin kolmereaga undeli pilliga, aga tol raipel olid kõvad klahvid, oli halb mängi. Ja siis kui jaanuaris, veebruaris, või märtsi algul, siis kui ma isiklikult juba saatsin eetrisse või selle mikrofoni ees olin, raadios mängisin, siis ma mängisin juba tolle Kongo Richardi käest ostetud pilliga, nelja rea pilliga. Aga tolle kolmerealise pilliga ma mängisin küll neli lugu plaadile.

Koovik: Tollest Kongo Richardist oli juttu, aga too Kongo Richard mängis ise ka nitševoo, päris hästi mängis.

Kikas: Mängis, ja tal oli oma ka pill, puhas Teppo pill.

Koovik: Ja mõtle! Ma olin tookord sõjaväes, aega teeninud Võru. Ja Kanepin oli laad ja ma sain säält kuigi kodu käima. Ja Kanepi laada pealt, no Kanepist läbi tulla, oma küla rahvast oli ka hulgan ja Kongo Richard oli seal, lüme kord oli ka,

laada ree peal, jalg ree jala pääl ja rahvas ümber - mängis säääl pilli. Mis lugu, ei mäleta, marsitaoline lugu, mida ma mängisin ka väga häste. Tema es tunne minno ja mina tundsin, vast kuigivõrd olin nännu. Mäng tuu lugu ära ja ütles: "Kes mängib järgi, saab pilli omale!"

Kikas: Jah, ja sina mängisid järgi!

Koovik: Ja rahvas ütles, et anna too sõduripoisile, las ta ka mängi! Ausalt! Ja ma võti, panin täpselt järgi. Mul too oma lugu, kuret. Ja teise pani röökma, jummal, ~~apal~~ aplaus, et nüüd pill läheb sõduripoisile ära. Ma talle Richardile ütles, tasakesi kõrva sisse, ma taha kõvasti ütelda, lähevad õien-dama! Niipalju uhke, et kes tuu mäng' talle järel. Aga siis õkva niikui mina lõigeti ära, oli nii vakka, niikui sukk. Ma ütli kõrva sisse tal: "Hää küll, ma ei hakka midagi õien-dama siin. Ei võta! Aga ära sa edespidi kunagi nii suurusta. Ausalt, noh, ma ütli talle ilusti nii kõrva sisse. Ja pääle tuu saine hästi sõbras. Aga kus ta jäi, ma ei tiia. Ja kus tuu pill jäi?"

Kikas: Pill on praegu oleman. Pill on Jalas Olevi käen Koorvera Kongo Richardi pill on Jalas Olevi käen, toda miist tead? O

Koovik: Aga Kongo Kalju?

Kikas: Kongo Kalju müüs ära.

Koovik: Kelle pill? Kuna?

Kikas: ... Jalas Olevi käen ja mina mängisin seda pilli kunagi Põlvan, aastaid tagasi. Ma tean täpselt. Kongo Kalju müüs ära ja Jalas Olev ostse Kaljo käest. Olev on nüüd too pilli lasknu jutti süüda., nüüd on väga kõrran pill. Aga kui ta Kaljo käen oli, siis ta oli lõrin ja mina ühekordi mängi, mul oli päris vilets seda pilli mängi.

Koovik: Põlvan oll tuu rahvamuusika päiv, Olev oli seal, te ajo site juttu veel, mängisid talle veel seal taga ruumin, mäle-

Kikas: Too Olevi pilliga mängisingi.

Strutzkin: Aga kust see Kongo pärit oli?

Koovik: Erastvere küla või Koigera küla.

Kikas: Kärküla...

Koovik: Too Kanepi-Kärküla vahepeal, tolle ringi seen.

Kikas: Niimoodi oli too asi. Ja too, mis ma Richardi köest Otepääl ostsin, maksin tol korral veel sada krooni. Ta oli nelja reaga ja kaheksa kooriga pill. Ja too pill oli minu pulma aigu ka, mida sa mängisid, poiss! Ja sa tahtsid too pilli mängida, sellepärast sa oma pilli es tahtnudki võtta, ta paisu ära ka ja siis tahtsid minu pilli.

(Löötspillilood.)

Mängib Elmar Koovik.

Kikas: Tuli ju mängi, kirjanooti es saa, luke noodist või pääst. Aga mul es jää viis meelde, aga ma näe, et sul jäis ruttu viisi meelde.

Koovik: Tead, mis mul meelde jäävad. Näiteks kui uus lugu kuskilt ilma, näiteks me käime kuskil, kas teisen külan või teisen valla käisime ära simmanil ja kui ma sääl kuulsin uue lugu - tule kodu, mitte midagi ei mäleta. Teisel päeval veel ei tule meelde. Kolmandal päeval üte kōrraga nii selgelt käes ja kui mul siis pilli trehvas kätte saama, nii oli lugu käen. Nii oli mul tookord. Aga nüüd...

Kikas: Ega minul ta ka enam-vähem oli nii. Ma pidin palju-palju kuulma enne kui mulle pähe jäi. Ja seni kuni mulle pähe jäi, siis tuu tükk oli juba vana.

Koovik: Kes tuu Hōrak, Ludvi oli Saverna kandin.

Kikas: Oli jah!

Koovik: Sirvastest Saverna poole minna, sääl on üks Kapi, Liine, kes sääl kunagi elas, pidevalt peeti balle, simmane.

Kikas: Kapi Liine...?

Koovik: Süäl mäe otsan.

Kikas: Ivanil! Jah-jah, Ivani küülin, jah!

Koovik: Me sõitsime ka sinna sinmanile. Ja Hõrak, mina teda kuski kilt kaugest olin n ämmu, ma ei tea toda või es olegi nänmu. Värava peale vahtsime süäl, poisid, mis sa lähed sisse, tants käive, tants ära lõpi. Ja tuu mäng, mäng, mäng, üte korraga pand pilli sinna pingi pääle, tull värava juurde, võtt mu tükast kinni - mine mängi! Kost ta minu tundse, mu pääk ei võt

Kikas: Koskil ta nägi.

Koovik: Kos ta nägi, kuulnud või kuigi.

Kikas: Nägi, kuulnu oli.

Koovik: Nagu vaheaeg tuli, rahvas... Ma läksi pingi pääle, tead, mis ma mängisin - "Emajõe pääl". Junala uus lugu niikui välj tulnud. Mängisin seda lugu ja nii piinlik kui mul ka nakkas, nii halb hakkas mul - üts ka ei lähe tantsima, mitte üts. Vast kus, ükski ei liiguta. Uus lugu! Ja üte korraga üts alusta, löi valsi minema, siis tull, õkva löi täis, mul meel oli hea. Enne mõtli, et kas ma ei mõista mängi või mis kuradi asi too on.

Kikas: Loll tunne tuleb pillimehel, kui tandsma ei hakka.

Koovik: Aga siis tulid niipalju kui mahtus.

Kikas: Toda lolli tunnet olen mina palju tundnu. Mängid leo naha kuulava! Nagu kontserti! Ma mängin tantsumuusikat, mis sa kuulad, tantsi! Kui rahvas tantsib, mul on kohe teine elu mängida. Aga kui surnu seal on, siis mängin nagu tühjale majale. Too on pillimehele kõige lollim kotus, kui mängid tantsumuusikat, tantsima keegi ei lähe. Minu arust on see kõige lollim tunne, 1888 tühimiku tunde, et sa mängid niikui tühjale majale, et süäl ühtki elavat hinge ei ole, nii kui üts kellelegi. Isegi teatud määril piinliku tunde. Aga kui rahvas tandsma 1888, oh, niikui sa kiitsaku teed, rahvas hüppab, si

lööb pillimehele ka elu sisse.

Koovik: Karla, ma ütli, edimene lugu oli mul "Krakovjakk".

(Mängib.)

Kikas: Ega sa siis nii küll es mängi.

Koovik: Seda viimane, seesama...

(Mängib.)

... kolm päeva õppisin.

Kikas: Mul läks enne süda täis, ma panin pilli käest ära, siis võtse uuesti, jälle käest ära - niikaua kui kätte sain.

Koovik: Kats nädalat pidevalt ühte lugu!

Kikas: Küllalt ruttu läks.

Koovik: Üte lugu! Ja siis läks sõrm üle kolme rea.

Kikas: Kulle, Elmar! Kats aastat olen ma üte loo kallal tööd teinud. "Vanaise polka" kallal tegin mitu aastat, ma ei mäletagi ega ta veel puhtalt käen ei ole. Tegin tööd, ikkagi viga juures, ikkagi viga juures. Ei mängi sina ka seda puhtalt välja. Tauli Ants mäng puhtalt välja.

Koovik: Kunagi ma mängisin võib-olla puhtamalt kui Ants praegu.

Kikas: Ei mänginud! Mina mängisin omal ajal välja ja olin uhke, et mängin "Vanaise polka" välja.

Koovik: Ega lõõtsaga ei annagi kõiki lugusid välja mängida, brad, tuu või ei tea?

Kikas: And küll! And! Muidugi misoor äälte päält ei saa võtta, aga siin on ääli palju. Ole niis ja võta välja, aga sa ei viitsi!

Koovik: Sa sünnipäeval näid, kuidas mängiti. On meeles? Mul küll mängese.

Kikas: Ta mängse misoor äälte päält.

Koovik: Ta mängis "Kasatšokki" või ma ei mäleta.

Kikas: Misoor hääl, aga basse es saa võtta, tal ei ole basse.

Koovik: Ta viguritega.

Kikas: Kombineeritud bass.

Koovik: Otsi välja, kõik võimalused olemas!

Kikas: Ma ütlen niimoodi, et laiskus võtab võimust, vana miis ei viitsi.

Koovik: Karla, kui ma noor olin, siis mina küll nuputasin.

Peaks välja mõtlema algajate jaoks ikka noodi. Minu arusaamisest järgi peaks löötspilli peale ka võimalik olema noot tetta olema. Mispärast ei ole võimalik? Mõni ei hakkagi seda vaiva nägema, taga otsma. Tema õpib klaviatuuri või selle noodi järgi ära, kui sääl kõik täpselt välja kirjutatud ja joonis-
tatud on. Ma usun, et järeltulejaid oleks hulga rohkem. Akordionil on edasi-tagasi ühesugune ääl, aga siin on edasi-tagasi esi ääl, on ju nii? Noorus ei viitsi, niipalju vaiva enne pead nägema, et saad sotti, kuis mängida tuleb. On ju nii võ
Pille on küllalt olemas, seisva kapin, allitave, kurask. Kuna mutin on, pööningu pääl. Mul on andmeid. Mitmed on koidest ära aetu pööningul. Mulle toodi ka kunagi pill, räti sisse köidetu, absoluutselt koid - üks pleki virn vaid, niiviisi laskva raisku minna. Mõni algusen hoiab mälestusen, mälestusen, nii kaua kui esi kooles ära, ei tihka ära müvva, ei teagi, mis tahtva ja niimoodu asja läeve. Järeltulijat ei o
On õige? Täpselt nii on õige. Mis sest kasu on! Lase rahva kätte, lase inemeste kätte, müü ära või kingi, kurask, ära. Pill seismisega läheb halvaks, on ju õige või? Ja mõnigi mee pilli ostjaid on väga palju. Ma käest on kümmed inimesed küsinud, et kust saab pilli osta. Küla peal on küllalt neid, otsi üles! Ja mõnel on mitu pilli, mitu tükki veel.

Kikas: Jah, pilli ostjaid on veidi, aga tegelikult pilli ostjad ei ole mitte mängija-ostjad, vaid on suveniiri ostjad. Tahavad Teppot suveniiriks rahamehed. Aga mitte, et ta hakka löötsa mängima, õppima. See on läinud juba niisuguseks suve-

niiriks, hind on küllalt kõrgeks astu. Omal ajal olid pillid küllalt odava. Isegi minu oma eest on pakutud üle tuhande.

Koovik: Mis üle tuhande. Ma käisi 74-75.a. Tallinna-Kuusksalu, mina ja Kure, Elmar. Kolmekesi käisime, marssisime seitse-poolkilomeetrit kesklinnast lauluväljakuni välja, kästi kõik aeg mängida. Vahepeal pidasime, röögiti jälle: "Hei, Teppo mäng", kurask!" Hõigati hurraa. Kolm tola tulime, käisime, noh. Kuusksalu ei too asja niikaugele, et me kolmekesi mängi sai, ta üksinda ei saanud minna, said aru?

Kikas: Jah.

Koovik: Otsi mulle pilli Vagul, Otto käest, too on Pindi silla man, Võrust minna 13 km. Tuttav mees oli, ta kunagi mängis ka kuigivõrra, vilets oli. Ja too pill oli minu käen üle nädali, kuni ma ta tagasi vii. Seal mehed kats päiva võtsid viina ja kauplesid, et müü ära. Es müü, es müüki. Aga ükskõrd, neps, sest oma kats aastat tagasi müü too pilli maha kate tuhande rubla eest. Ja Võhandu kolhoosi ökonomist - tead, kes - Lindmets, Harri, Toila rahvamuusika päevast võttis osa paar aastat tagasi, teisi es oleki. Me pidime ka minema, aga es saa. Ja siis ta mängis kuskil põllumeeste saaten üte lugu.

Kikas: Ja ostis too pilli kate tuhande rubla eest.

Koovik: Kats tuhat rubla.

Kikas: Äuh!

Koovik: Ausalt, too on nii õige. Tal isa oli ka pillimees, Vars-tun elas.

Kikas: Aga ta on suveniir!

Koovik: Ei, aga mis mäng, poiss mäng, noh. Tal hääl meel, sai Teppo pilli. Ja mäng nitševoo, päris hüste mäng! Trahteris mängis üte otsaga.

Kikas: Jaa, üte otsaga, see on minust järele ahvitu.

Koovik: Kes ta sinna näanu on?

Kikas: Küll nad, kurat, suust suhu ütlevad. See on minu meetod millega ma nakkasi mängima. Ja mina sain too meetodi vana Rääk, Piitri käest, kui Rääk, Piitri kunagi elas, ta vast üle saja aasta vana, Kui ma olin väike poiss, ei ma nii väike ei olnud, olin juba täispoiss. Ma nägin Ilmjärve mõisan oli simman ja Rääk, Peetre mängis minu pilliga üte otsaga, säält ma nägin. Nii. Ja mina vaatasin, kuidas kuradi moodi tema nii mängis. Hakkasin järele proovima. Ja ma ei ole rohkem teda kuskil mujal nänu, mitte rohkem kuskil pool. Ja see oli minu lolli nummer. Kui ma kuskil kontserti mängisin ja kui nad ei jätnud järgi, minu kaks-kolm korde tagasi aplodeerisiva, ma panin selle üte otsaga polka. Siis see pani pitseri, enam tagasi ei kutsutud. See on niisugune paijatsi nummer, ühe otsaga mängimine. Ja nüüd selle ühe otsaga mängisai Saviste, Vello, kellele ma kunagi ka pilli müüsin, Viljandin. Autobaasi autojuht oli ta omal ajal. Aga kus ta nüüd on, ma ei tea. Ta minu käest ostis pilli ja too pill on tal praegun käen, kah Teppo pill. Saviste, Vello sai minu käest too võtte ja too mängib ka, too mängib veel alt kintsu ja teeb fookusi rohkem manu. Ja ei ole ma mujal too paijatsi võtet nänu. Kuskil ta on siis nättu. Rahvamajas, kui ma mängisin kontsertidel, kui läksid väga marru, siis pill põlve vahele ja üte otsaga panin siis. Noja eks ta küll akka ja inimesed otsivad niisama nagu mina Rääk Piitri käes kunagi õppisin.

Koovik: Kinnastega oled mänginud?

Kikas: Olen mänginud. Labakindaga kõige parem, sõrmkindaga ei olegi nii häa. Mida laiem labakinnas võid mängi nagu kulda. Aga sõrmkinnas teeb tuimaks, sõrme ots on väga paks, jänmes teeb sõrme. Õhuke labakinnas, väga häa mängida.

Koovik: Villatse kindaga!

Kikas: Vanasti pulmas, 15-20 kraadi külma, aga sa pidid mängima hobuse peäl, no kuda ma mängin palja käega, kaua sa mängid. Kindaga tõmbad niikui kulda.

Koovik: Mõni es usu kas nii võimalik on mängida. Lai kinnas, nii et käsi vabalt saab liikuda.

Kikas: Kitsas kinnas - ei saa. Võtad väikse sõrmega ja esimese sõrmega, võtab ühendusse, litsub teisi klahve alla. Lai kinnas annab sõrmedel nii töötada, tema teist klahvi ei sega. Aga bassidel ei ole oluline. Bassidel on nii, kas ta on lai või kitsas, basse lööd kahe sõrmega, põial on ka õhuklahvi jaos. Lõõtsa bass on nii lihtne, muudkui tapa takast. Aga meloodia mäng, see on loll mäng. Ma ütlen - lollem pill maailman! Viiul ja see lõõts!

Koovik: Viiul on palju parem pill, sääl on noot oleman.

Kikas: Nojah, noot, aga sääl sa ka midagi aru ei saa. Sellest sa kuradit aru ei saa, tuubi pähe!

Koovik: Viiuli õpid noodist. Viiul on kõige parem pill, ma ütlen enda poolt.

Kikas: Raske!

Koovik: Mis raske! Ta on kõige kergem, see on oma 7 kilo, viiul kaalub 3-400 grammi.

Strutzkin: Aga kas seda pilli on üldse keegi noodist õppinud?

Kikas: Tal polegi nooti. Tal on niivõrd segane helireedel.

Kikka naine: Pille, Meinhard tegi sinna noodi.

Kikas: Jah, klahvide peale tegi. Ei tulnud midagi välja. Klahvide peäle kirjutas mi-fa-solli. Aga mina, kui paned helireedelit välja mängima, mina ei oskagi mängida, sa oled õppinud mängima helireedelit, aga mina ei oskagi. Ja mis sa siia noodist mängid, kui helireedelit mängi ei oska.

Koovik: Kuis ei oska!

Kikas: Kuule, ma usu, et su pää ei ole nii tark, et sina helis-

tikku jõuad siit välja otsi. Üte klahvi all on kaks häält, niipidi, naapidi, teise rea peal on juba vastupidi. Otsi see vällä! Obene pää ka ei võta!

Koovik: Kõik hääle on olemas, egal pool on üts hääl.

Kikas: On jah, olemas, aga sinu pää ei võta vällä!

Strutzkin: Aga kuidas see heliredel siis ikkagi oleks?

Kikas: Mõh, ta on nii segane, pudru-kapsad segamini. Üte rea pealt võtad nii, teise rea pealt võtad nii (proovib pillil jutu sekka). Proovi mängi!

Koovik: Ma mängin.

Kikas: Oled mänginud noodi järgi või? Hää-hää! Vilista!

Koovik: Aga selle järgi on ju võimalik tetta, heliredel on ju olemas igal pillil.

Kikas: On olemas. Segane niipalju, sul on rassa võtta.

Koovik: On mehi, kes ütlevad, et ma mängin kõike pille, aga see ei saa!

Kikas: Jäta jutt, Elmar, siin tuleb äälte puudus kah.

Koovik: Too on teine lugu.

Kikas: Tuleb puudus, ta ei anna kõiki häält vällä, tal ei ole kõiki, mis vaja on. Ole tark, õpi, mängi. Ja ole veel virtuos või misasi!

Koovik: Aga mul oleks hää meel, kui oleks kuerealine too pill.

Kikas: Ei, kuule, Elmar, mina olen viielist mänginud, Teppo viielist, kümneraualist, Väga hää pill.

Koovik: Kus ta on nüüd?

Kikas: Mina ei tea, kus ta praegu on, aga kunagi mina Teppo pool Võrus mängisin. Lahe, hää pill, kümne rauga, viie rauga. Pea meeles - kaks rauda rea jaoks. Aga ta väga suur ei olnud. Siin ^{on} kolm koori, aga tol eli kaks koori, niiselda. Ja klahvituur oli küllalt pikk, aga esimene rida läb väga madalas. Mina proovisin mängi niiviisi - võib-olla kui

nakad mängime õppima pikemalt, vast tuleb, et viiendat rida vaja. Niisama kui ma neljarealise ostsin, kui ma kolme pealt mängisin, ma ei oskand neljandat kasutada. Aga viimati tuli välja, et ma ei oskand kolme pealt mängi! Nüüd tuleb puudu. Aga oli lugusid palju, kolme pealt mängisin, otsid toda ähki otsid kõrva järgi, duur ei klapi, ei klapi. Ääle järjestus ei klapi, puudu tuleb. Aga kui neljarealise sain, need, tuli välja, mängisin välja. Võib-olla üksikuid lugusid tuleb, mis viie rea pealt välja tuleb mängida niitelda, mis lõõtsale kohane on - valsid, polkad. Kuuerealist ei ole vaja. Neljal real on viis põhiduuri, vahetusduuri niitelda. Lihtlood, mis lõõtsale sobivad, valss, polka, reilender, ütleme - van lood - padikaater, subotad ja du-stepid ja kõik, kõik, mis seal kõik on - misorkad ja kõik need. Aitab viiest duurist. Ainult kui ei lähe puhtalt misoorhüältesse. Kui ta lihtsasti pealt on, aitab nendest ridadest, neljast reast, viiest duurist, jääb isegi ülegi. Sa saad seda kohta mängi nelja rea pealt välja, mida kolme pealt sisse mängid. Lõõtsa kasutamine on kergem. On ka lugusid, mida ei tule kolme pealt väl. Näiteks võtame valss "Magus uni". Vana Märime²ste, Märi, Osvaldi tead küll, Märimehi, vana põlitse pillimehe - "Magus uni" - viie duuriga valss, kolme rea pealt välja ei tule, kas nuta või naera, välja ei tule. Aga nelja reaga mängid puhtalt välja, harmooniliselt duuride järjestus ilusti välja tuleb. See on üks lugu, mis nõuab neljandat rida.

(Magus uni.)

Teine asi - "Vanad sõbrad", ka ilma bassideta kuidagi jukerdad välja. Kolme pealt ei mängi, nelja pealt jukerdad melodiat välja.

Siis mul järsku ette ei tule, mis lugusid on, et ei olegi asja lugu, aga kõik neli rida kobid, kurat, läbi. Nakad ka

ma, et kõik neli rida kobid läbi. Viis duuri, mis nelja reaga
lõõtsal on, kõik tuleb läbi mängida. Muidu välja ei tule.
Lugu ei ole ei tea kui keeruline. On niisukesti. Aga mis, kila
oludes, meil siin polkad-valsid käivad kolme rea pealt. Saad
kate rea pealt ka mängi! Pääsi, kui elu sisse a'ab ja kui
pits kurku viskad ja kurk hää kuum on - nii kui Kallis, Oskar
ütles, et sarve lämme omma, muudkui pane takka!

(Pillilood.)

Saate lõpetame lõõtsapillilugudega, mis Oskar Kallise poolt
lindile mängitud 1960-ndal aastal.

(Lood esile.)

x x x

olemata! Ta ei ole mingija!

Koovik - Aga tee inimene tahab ka, tal on ka hää meel,
et teda andas ...

Kikas - Mõesti, mina olen paljusid kuulnud, mida sa
oneti pilli vaivad! K ui sa vilets, vana, sa ei
ole võimeline, ära topi oma nina sinna. Mingib
sõll oma lo-15 min. aha. Teeb närvali ots, ei
lõpe juba ära! Kaulad, kas midagi tuleb paremat.
-i mitte midagi! Nii on lugu. Aga mingi ei ole
kustrik, aga mingi ei ole ei tea mis si, aga
nõtte-seelega ma oleksin kui mõisnik ja l hoksin
pilt i pillile, aga sig on liibi. Võib-olla ka, et
ma olen oma aja aha saanud oma ajal.

Koovik - Sa majandusmees oled!

Kikas - Jah, majandusmees, jah, olen. Majandusega ajasin
oma aja aha.

Koovik - Aga sa kile ei ole mitte pillimänguga liibi.

Kikas - Aga lugusid, mis tuleb, mõtlen - ma oleks võinud
nii mängida, ma oleks võinud nii mängida! Kaulad
- elan mingi - sõll topi ta vaa, ta oleks väi-
nad nii liista, ta oleks võinud nii mängi. Mängi
teine - koha a. Mõned - ta oleks võinud nii väi-
gi, sõll on vana. Mõned võivad olla kauson, ja
ja kausonid võivad olla, ja võivad, ja või-
dab t on, võivad ei voka, ning võivad.

Koovik - Aga sul sõrme ei ole pillimänguga liibi, sul on
teise liida, võt mis on.

Kikas - Nojah, ei vaidle.

Koovik - Saeti aasad sulle jürgi, mitte ei haska vaidle-
ma. Sa sulle, isamaa!

Kikas - Aga see pilligi pai ma kätte teinud ei ole!

Kikka

naine - Ma ütlen oma sõna sekka! See ei ole muud, kui
pilli töö on selle mehe nahka pannu. Pill võeti
niimoodi kätte ja siis lasti suurt tantsu teis-
tega võidu iten. Kas too pandse kättele raam?

Koovik - Aga kes ma olli? Ma tegi aasma.

Kikka

naine - Hojah, Mis ta sul kõvera siis ooma ei nuta!

Koovik - Kõed on nüüd läinu kõveraks.

Kikka

naine - Ei ole nüüd läinu. Sa ome teet ja nüüd läevad
kõveras.

Koovik - Saatai polkat teistega iten, piol mul kilek.

Kikka

naine - Mii olete te saanged nohed!

Koovik - Sa meelen, sa tegin aasma!

Kikas - Alom: ter maad kändsime teistega iten, vedasime
kõhla ja ei viina pillile, sa mängin kilekõrte
maad, künnar meestega iten ja togu sig pilli kile
kile vahel.

Koovik - Sa mängin kile-põel tantsi polkat, tantsu-
tantsi polkat, tantsu on see si. Saad, tantsu
tantsu, tantsu polkat.

Kikas - Kikkas veal, jah.

Koovik - Kortulitõud. Saameks p ari ka maas pähta.

Kikas - Ja üte pe kiga lüppi.

Koovik - Kats paari. Esimene pool tundi rebeleva kõik.

Kõvad tantsijad, kas lõpetiva. Avita iteida, kes, otepüü on nadid helmat...

Kikas - Kelder, Helmat.

Koovik - Helmat ... ja mul ei ole nimesid meelen.

Kikas - Polka oli too pühitants, noh.

Koovik - Ja kats-pool tundi.

Kikas - Mis su kile iteleva aias, kui pillid kokku panid - sõrme taimad?

Koovik - Ma olen noor mees, teil ajal es ole nina!

Kikas - Kas sul munga ajal sõrmed taimaks ei jäänud lõpus.

Koovik - No jätiva... Aga kas teada teab, aga ma es tehi ala anda! Mina es tehi ala anda. Ma tehiki anda, noh!

Kikas: - Aga ma ma lüün kolmeveerand tundi tantsijatega iten. 45 minutit esi mängi ja lüün tantsijatega iten. Ja oins, kui lõpuks lõputa kõik viisim olivad, ma tunnsin, ma enam es tunne, kas ma sõrme lii- kava, aga ill mängi tuii küll. See oli le pin- ganta, viimasele et unne tapetu!

Koovik - Aga ma ma lüün kolmeveerand tundi tantsijatega iten. 45 minutit esi mängi ja lüün tantsijatega iten. Ja oins, kui lõpuks lõputa kõik viisim olivad, ma tunnsin, ma enam es tunne, kas ma sõrme lii- kava, aga ill mängi tuii küll. See oli le pin- ganta, viimasele et unne tapetu!

Kikas - Kelder, Helmat. Aga ma ma lüün kolmeveerand tundi tantsijatega iten. 45 minutit esi mängi ja lüün tantsijatega iten. Ja oins, kui lõpuks lõputa kõik viisim olivad, ma tunnsin, ma enam es tunne, kas ma sõrme lii- kava, aga ill mängi tuii küll. See oli le pin- ganta, viimasele et unne tapetu!

Koovik - Kats-pool tundis oli, võis-olla sinna on ka 45 aastat tagasi. Aga tead, kui tee oli. Oli põlman. Kelli oli kuskil kolme poika. Võru rajoon, mul kodu ligilägal seal. Ma kuni, et nädal on 66-saht, raihvast läks osa juba linna ära. Et buss tuleb veel tagasi, ma saan ka kodu. Tass tagasi es tule ja ma olin kõõgin, des mees tuli sealt müüda - et kas piis ei mingi. Mul piisid küll es kien ole. "Kas saia magama on tulnud vöi." Ma tii, et pürega on sama aig, nädal on vanaaig. Ma lähen siis suali, saarde tarre ja seal on kate müstetshvast, istuvad ürvuti. Püüa aig olid need väga head lauljad. Ma lätsi nende juude, sautsin neid, nad laulsivad. Mulga laule laulsime ära, mis ma müüdu vöhin! Bussi tagasi es tule, mul tuli he sikuni ära olla, magada ka kuskil ei ole. Ja tuli üks mees malle juarde, koridori läksime, et ta tahab tantsida. Võttis ite noorika. Ma mingisin valsi ära, paari polka mine-ma. Teine paar ka. Ma mingisin polkat ära, teine paar lõpeti ära juba. Aga teo, see k teus, tantsis oikarid ei ol. Sama ära ei lõpeti, viisime te tantsib. Ma läksin saunale, saunale võtsin tantsi luga. Teo, aig j. j. Ma läksin tagasi mees ja ta läks juba es tantsi luga vanaasti.

Mikas - Ma läheb valsi saunale.

Roovik - Üle ühe nii kalgil, noh.

Kikas - Too ei väsita.

Roovik - Tuu, kes är lõpeti, tuu oli viike meheke, too tuli, ütles malle, et lõpeta ära! Ma ütlen, et ütles tollele, mis sa malle ütled. Miks ma pean lõpetama. Ma ütli, et kate tundi pärast. Tui jälle uuesti, et lõpeta ära! Ma ütlen, mine ütles sinna, mis sa malle ütled. Tol vae ei nois-terohval, noor tüdruk oli, tol oli kleidiline liike, kus ta käisi hoidis. Kalle uuesti, ma ütli - nelja tundi pärast lõpeti. Ma pean edasi, ütlen, lasen, et kuu ei tantsitakse. Min, muut ma pean lõpetama. Ja tunda katentatend minatit. Ja mina es tunne, kuskilt laerverest pärit oli tui, kes tantsi. Too naine oli ladvan, kallega me enne laulsime. Ma läksin laua alla tagasi ju ütli, et hull, kurat, nädal on liike saama. Mine ühe mehe- ma. "Mis ta liike mehega ja kui ma jälgimine püev ära tulin.

Kikas - Kall ajal, mina olin nii karekanna sasta plaren, siis mina väisain tundes vi ei ka polist ei pi, millest kui oli partnerid, et liin ei vädi.

Kikas - Kalle, ühe mehega.

Kikas - Kalle ühe kätt ntal, kalle es vädi, kalle ühe laisk!

Roovik - Ei maha kalle!

Aikas - Aga polka oli minu le - lütkents. Siks oligi nii,
et kui polka nurus lühen, siis oli mul pill rin-
na pill ja puna tantelajatega lühen. Sa sel vece-
rand tundi panin kõige rohkem, siis oli nii, et
olid küed tuinad.

No vik - Aga ilma taurita es see.

Aikas - No ilma taurita maidagi es see. "Ma on äärmiselt
põu. Aga no toz taurid ka taurid. Kui no taurid ka
õlget taurid ei pane, siis egi too ka ei sili. Ma-
nne taurid juba olema, ja see ilma ei ka. Taurid
taurid!

No vik - Ja.

Aikas
naine - Nii et sul on tühjapi ka punas taurid se ei

Aikas - (Aegras).

Aikas
naine - Kui pill e ne valutas...

No vik - Ma võtt toda pentalgani, on lühen, lühen.

Aikas
naine - Ma võttis vana pentalgani!

Aikas - Sõid ka võtan veel s... taurid, et ma lühen, lühen
pillid ei.

Aikas
naine - Kon taurid!

Oratõ-

kan - Sõid on olemine taurid...

Aikas - "Sõid taurid".

muide minu ema pärineb laulide suguvõsast. Eks
võib-olla minule ka on tulnud laulide verd sisse.
Best minu isa oli täitsa mittemusikaalne. Minu
isa sugukond on nii, et lüde muusikast ei tea
niisama nagu siga ei tea põhapiilevast püevast,
ei tea minu isa sugukond muusikast. Aga ema, oi,
emal olid kirikulaulud emal ajal nii pealul si-
son, tema teadis kõike. Laulja, maidugi ilinnes
ei olnud, laulja oli. Ja lõpaks hakkasime sugu-
paad aurima - koolidest päritolu. Ja ema teadis
rõhkida ka, kust lauli nina tuli, kui n nevõtmise
oli. Laul ja kuul. Kaused võttis kuul, teine võttis
laul. Ja hakkasime jahanitja arutam, ei olegi male
lõdse rookos kestis, Eks lauli sugukond. -arvas-
tust päritolu. Eks sugukond.

Alkas - "Viike Ants".

Strutz-
kin - Leppo "Viike Ants".

Alkas - Siin paanin kunugi taile "Kruusa polka" nime, kui
ma radios esinesin. Aga viimati ma kuulisin, kui
ma Leppoga väik sõbrus sain, ma arasin Leppo peale
kõlma, Leppo rada polkaat kuis ja Leppo oli ka
Viike Ants nime ant. Siis ma jii Viike Ants nime
kas ja ma jii Viike Ants nime kas. Siis ma jii Viike
Ants nime kas ja ma jii Viike Ants nime kas. Siis ma
jii Viike Ants nime kas ja ma jii Viike Ants nime kas.
Siis ma jii Viike Ants nime kas ja ma jii Viike Ants
nime kas. Siis ma jii Viike Ants nime kas ja ma jii
Viike Ants nime kas. Siis ma jii Viike Ants nime kas
ja ma jii Viike Ants nime kas. Siis ma jii Viike Ants
nime kas ja ma jii Viike Ants nime kas. Siis ma jii
Viike Ants nime kas ja ma jii Viike Ants nime kas.

100 "Väike Ants" ka sõi kivi juures Võrus. Ja
siis jäi "Väike Ants", aga enne oli "Tantsu pol-
ka". Ja panin oma kodukoha polka nime alla ta.

Koovik - ka alustas kuid?

Kikas - (laulab) Vana Koovik, Arbi ka mängis toda laaga,
noh. Aga Koovik, Arbi mängis kate tunniga ja pi-
suti teiste. Aga vana Leppo mängis kolmes osas,
kolme tauriga. See oli Leppo võte.

(Väike Ants)

Struts-
kin - mis on - Karl Kikas - "Välss".

Kikas - Karl Kikas välss on see lugu. See on esalt laenu-
tud "Searsmast", osa kombinatsioon, juurde kombi-
neeritud ja nii kuidagi moodi, vanaasti oli ka ühe
piliines, kutsuti Kontsamale Annits või Lenter,
Annits. Kontsamale talundet oli, Leiter, Annits
mängis. Kuidagi moodi siinpoole õpetas mille vana-
male vanaale. See üks siin kuidagi teiste ja ni-
na makasin seda välssi teiste sõnaga. Nii, ja ka
sõnadin nii, et väga pikaks, aga es tule väike.
Ja mis ka sõnase te sõnaga moodi, et välss
sõna sõnaga. Ja ka ad niin. Ja ka niin
niin sõnaga sõnaga sõnaga sõnaga sõnaga
sõnaga, ja niin teda sõnaga. Siin liin sõnaga
moodi. See ei tea, kes see sõnaga on, kas niin või
sõnaga, et tin.

(Välss)

Kikas - Jah.

Koovik - Pili oli sul korvis sees, minguga söisime müü-
st läbi.

Kikas - Jah, õige, õige, kõik täpselt nii ja sa ütled...

Koovik - Aga palman, mul on meelen, kui te katekesi Ville-
niga "Vanad sõbrad" avasite pulmad, ta mul jäi
meelde. Mis sul viga, sõine akordionimängija kõr-
val, kes mängis täpselt järgi mul.

Kikas - Villen oli ju rohkem saatja-mängija, aga tema
akordioniga rohkem pistic mässas. Kui Villenil
põlvkaine oli, siis ta vedasid ta hästi järgi,
kui palju arju jäi, siis ta ole siinagi arju.
Ja needi see asi lüks. Müed, kas on aeg ikkud...

Koovik - Ja kos me jälle kokku saime, müed.

Kikas - Ja siis lüks see asi, mul poja pulm, siis oli
sinu siinipilev otsa. Mi, pastoi! siis oli sinu
tütze pulm. Oli?

Koovik - 70-ndal olid tütre pulmad. Aga mul oli krahkine-
katundal.

Kikas - Mis oli mul veepoja pulm. Ja sinu tütre mi aga
lõugagi veel te võitlus voi.

Koovik - Sa tund vast oli v kaine.

Kikas - Arju niga sa tütre pulmast in kaine.

Koovik - Kaine pulmat.

Kikas - Mi, mi, mis oli pulmat v kaine. Kaine kaine seen,
sinu on il pulmat tag si, Uno pülmast. Sinu tüt-
ze pulm oli aasta hiljem. Mi v kaine ja siis

jääki, nüüd, see asi lenkama.

Koovik - Ma kutsusin sinu Go-ndaks juucliks, aga...

Kikas - Sa katsed! Kes sa b saanti sunnida, kui sa ei saa löndida, saad sellest aru ometigi, ära sunni saanti!

Koovik - Ei saa ma aru sellest, mitte ma aru ei saa!

Kikas - Äh! sa ütskord jälid samasugutseks.

Koovik - Aga see neli aastat väga suurte reallid ei mingi!

Kikas - Oota, oota, sina tuleid minu reepära peale kindlasti.

Koovik - Ma võib-olla kao ära sait sulle päält.

Kikas - Äh, koda ka ei t... sina tuleid, ähmar, klattingi-
nanta minu reepära peale, aga mina küll ei lähe
sina reepära päälle kunagi.

Koovik - Sa ei taha mu reepära päle tulla!

Kikas - Ma ei saa minna, aga sina tuleid. Sa tükid vägisi
minu reepära peale.

Koovik - Oma ajal sa katsed minu järeltulijaks, tund ma
millest.

Kikas - Sa oled kah!

Koovik - Mida, ja sul vend sai kunagi s... igijärve küt-
sita, on meelen!

Kikas - Ma...

Koovik - ...tund olin... ja...
ei allota, mis me et...
pidama ja ajama, see, komektsi...
...algratusteg...

mingise. Ja sa itli sid, et mingine ka. Tu kuu
Kaarlo, tuu oli ka 1937. aastal.

Mikas - Kalki, jah.

Preovik - Ho kalki, aga tana kilest võtsime pillid, noh, et
lühem mingine saanile, sa vormal ka ite luga,
noh. See Kaarli tuli iten oma pilliga. Sa ma
mingisin, ei miletu, ka "Auguste poikat" või
"Mäi k. olgi elus ei vea". Sa ü isid minu kilest.
"Mäi k. olgi elus ei vea".

Mikas - Kalki, ite lora. Sa ite k. olgi elus ei vea, Partur
kaune laul.

Preovik - Aga sa k. olgi elus ei vea, miletu.

Mikas - Kalki, ite lora!

Preovik - Mäi ole meelen, mäl sšear veel elas, on meelen
või?

Mikas - Tana ü isid minu kilest, kalki.

Preovik - Kalki mees, tulid, et k. olgi elus ei vea, miletu,
it mingisin sulle ette, mäl on meelen.

Mikas - Mäi ole meelen! Kalki, -it, sa t. olgi elus ei vea,
noh. mäl on mingi in k. olgi elus ei vea, miletu
arulan. sa mäl on meelen, mingi in k. olgi elus ei vea,
veet sinu pilli, v. luga, ite lora. Sa ite k. olgi elus ei vea,
kalki, v. luga. Sa ite k. olgi elus ei vea.

Preovik - Mäi ole meelen! Kalki, -it, sa t. olgi elus ei vea,
noh. mäl on mingi in k. olgi elus ei vea, miletu
arulan. sa mäl on meelen, mingi in k. olgi elus ei vea,
veet sinu pilli, v. luga, ite lora. Sa ite k. olgi elus ei vea,
kalki, v. luga. Sa ite k. olgi elus ei vea.

Mikas - Sa tahtsi preovi, mäl sinu mingi, mäl oli v. luga

teistmoodi. Aga sinu võte oli kehvem.

Koovik - Ära maha tee midagi muuno!

(Naeravad)

Koovik - Nelli vaidles, vana kurat.

(Naeravad)

Aga ma ka jõrgi ei taha arsa niid! Jõrgi ma olen
kehvem nappija.

Aikas - Ära jõrgi, sul ei ole meelen.

Koovik - See jõi peideti, jaanil n'ngisime, piirne, õigise
aig, karjalivõtmise aig, tuld illes es võeta. "Õi
mõgema kandi vana vei, on mina ootan, k'and tuld
illes võetase, sisse karjalisse ka k'andil. "Õi mid-
gä ei võeta tuld. Lõtsime sisse, saime tuppe.
Eere, tere. Jaan ütles, et kus Karla jäi. Mõine
Karla. Karla, kaula-Karla oli ka Karla, noh. Et
Karla on siin. Ei, noh, veidi Karla! Ja ütlen, et
Karlat ei oleki. "Aga Karla sõugis ju sama ülli!",
võnd üteli "vaidel mille vastu, et kus Karla jäi!

trüts-
ain - mil arvustel on omandi selg sõpman, aga on arvud
mille kallid arvud nende ka.

Ainu - midagi, k'and l'lele. "Õi midas ei võeta t-
õiga vi. "Õi võeta t'lele, t'lele, t'lele. "Õi
ka õinu. ja ette t'lele, t'lele, t'lele. "Õi midas
l'lelede meelmine ütlet t'lele. kui roanu saame,
sile teinoteisele arvuse pilite nii kui mõistame!
Õppane lõpuks lõhob jutt hoopis teise te ni

püüle ja naerame korra püüle ja aegane aatlik-
ku mand juttu sama. Aga muidu paneme nii, et kui
mõni kõrvalt kuulab - oi, oi, need on venelased!
Need küll karvapiidi koos alati vist. Nii on meil
Almariga alati olnud. Kui ma Võrru Almari poole
lähin, siis esimene asi - sõiman ta naine talle.
Almari ja tema naise ja kõik värgi, elu. Mõiguten
lubi, siis istume maha, siis alustame teist juttu
sama.

Levik - Algas, kui ta tule, ütles, et nii kiire see on,
et peab hõhe ära minema. Miksi juttu ajama jätt,
siis on aegu kinnalt. Teie tead, tundi tundi peari
tundid ära. Ja jutt ei lõpe kunagi.

Almas - Ja se lepärast ma ei julgegi sinu poole minna, et
ma ei saa süüdi tulema. Ma käisin mõõdnud püha-
pöeval ka Võrus, sõitsin sõida ja vaat sin - ei,
ma ei lähe. Et kui ma lähe, ma ei püüa kunagi mino-
ma.

Levik - Kunagi sa tulid Võruga, pürssu oli jätt.

Almas - Ütlea, et lähen korra minna, aga lükk, paar tundi.
Võruse ühtigi! Kalle ühtigi ei saa minna ähne ka-
nagi läbi ja ei ühtigi minna.

Levik - (naerab)

(Sõitjate ühtigi)

(Sitsi kleit)

Jah, kui teine mängib, on mõnus kuulata. Kui ise mängid, aga nii mõnus polegi. Mina vaatan alati lehest järele, kui loots-
pillilugusid on kavas., ilatimata kuulata ära. Olgu ta nii hästi kui on või ka nii halb kui on. Muidugi annan oma hinnangu. Aga ära kuulata tingimata, jäägu enne muu muusika kuulatamata. Võibolla et ka võrdluse mõttes, aga malle lihtsalt meeldib lootsa hääl, lootsa kõla. Ta on ergutav, rõõmus. Ega ükski pill ei aja niimoodi elu sisse!

Pulsapill, merupill!

(Lootspill naljetab)

Strutzkin: Kus see sünnikoht oli!

Kikas - See oli Võrumaal, Urvaste vallas, Truuta külas, Tasatse talus.

Strutzkin - Vanasti olid veel kihelkondade jaotused.

Kikas - Too kuulus küll Otepää kihelkonna alla, aga Otepää kihelkond kuulus Tartu maakonna alla kol korral. Aga muide mine olen sündinud puht võrukene. Aga, jah, Otepääst ei olnud rohkem kui 12 km vahemaa. Kirikuasjad ja kõik olid Otepääs. aga valda asjad olid Urvastes ja mina tunnistan end kui võrukena.
Strutzkin - Ka see oli siis 14. novembril, 1914.

Kikas - Täpselt, aastastv ja kuupäev on üks. Vana kalendri järel ikka 1. november, uus järgi tuu läksidast 2 nädalat. Nii et 14. ja 14, nii või teisiti

Strutzkin - Ja kaua see elu seal siis kulges!

Kikas: Täismehena. 21 aastat olin cans kui süält üksin välja, venna juurde poisina, siis aasta sundteenistust armees, nütte aasta, üksteist kuud. Süält tagasi. Aga armees olin, isa suri, talukoht jäi vanemale vennale. Mina kui kõige noorem võsu sain oma osa kuidugi, mis isa poolt pärandatud oli, aga vanem vend päris ikkagi põhitalu. Jäin siis vanema venna juurde jällegi poisiks. Aastat ei teeninud, siis tuli selline vaim peale, et abiellusin tahtsin ikka jalgu oma laua alla. Ma niikui sumi all ei tahtnud. Alada, niiv si. Ja siis Arulas abiellusin, paar kuud Arulas elu tuli, Talupera valla järgi, Tartumaal, Seal kolisin noore naisega bangaste valda, Lääne küla, Valgamaal. Noh, aastat ei saanud seal elada, vaimnari kuuni. Seal kolisin edasi Kuigatsi valda, Valgamaal, Irinki. Nii muuseas - tollal rentisid vesiveski. Pidasin seda 40-näd aastani. Nii et 2 aastat ja 3 kuud pidasin seda veskit. Ja seal kolisin Valgjärve, tol ajal jälle Võru maakonda, Valgjärve valda. Niiviisi elu on ränanenud ühest talust teose, rentnikuna ja lõppude lõpuks kui sain kuidagi siia peatuma,

Strutzkin - Nime järgi Ja see koht on!

Kikas - Nime järgi, Vastse-Otepää vald, ühendati Valgjärve valla Vastse-Otepää oli Tartu maakonna vald, aga Valgjärve Võru maakonna vald, Aga Valgjärve vald oli niikui hobuse- rand paber Vastse-Otepää. Nii ühendati Valgjärve vallaga jüi see Valgjärveks. Ikkagi Võrumaal. Ja Lääne ja Lõbki võrukala, kirjandus juulun... Alva rajoon... Kuid... ja tammistat võrukasaks. Jäin... ei kärisel!

Strutzkin: Ja mis küla see siin on?

et näe, kobas sõrni. No mine ka pilli mängisin, et mul on
toma sõrmelast huvi või midagi. Võib-olla see oli inteli-
lektist, ma ei tea. Aga ma allotan küll, et tema sõrni
kobasin, kui tal kind rüüa peal olid. Tema kõrval seisisin
kobasin tema sõrni. Ja nii see asi läks. hakkasin, hakkasin
hakkasin. 14 aastatolin vana, kui esimene pulma mängisin,
2 pulma seal aastal ja nii see pisik hakkas varda ja
lõpuks. kui ma olin juba 16-17 aastane, rahvas rüügis, et
las tuleb Tuisku Kaarli järglane, Luide, tema kutsus mind
ritstipojaks. Ta oli Kaarli ja mina olin Kaarli, Karl nii
ütelda. Mul oli kange hirm küll, murdsin teda küll. Kui ma
koole läksin, müüdi seega koole olin, kogu talin, siis
ma ei saanud isegi raamatukotti seõjast kuu vjasta, koha
pill kättel olin koha haige ta järel. Kuni 21 aastani, kui
ma aga seega teinud läksin, ma olin tema järel koha
päris haige, kui ma korra kätte päävas ta võtsin, siis
oli süda rahul. Kas ma mängi sa'n või mitte, ma vähemalt
silitasingi teda. Pärast seda, mis ma sõjaväest välja
tuln ja naise võtsin, siis ta jäi nii juhuslikuks. Nii kui
ta oli. Lühidelt oli, müüdi on ta kõik lüüdi, aga on oma
töö teinud.

Strutzkin - Püüdnudki näetä. meenutada, kol korral oli teisiigi
mängijaid siin ümbruses?

Kikas - Oli, aga ma vastast kol korral ei olnud. Koole oli
kol korral, koha, rahva juba juba, ma ei ole kunagi teinud
ei olnud kunagi kinnate - koha juba juba juba juba juba
tehti koha juba juba juba juba juba juba juba juba juba
di, et kui Tuisku Kaarli juba mängin, see oli mängi seda
kuulati, seda taheti.

Strutzkin - Aga palju veel võis seal mängijaid olla lähemas ümbruses

Kikas - Oh, mängijaid oli palju, aga mis poisikeserott tookord

leppumist ei saand ju käia, ei saand ju tunda kôiki.
Kuulajutu jürgi oli palju - Vuäk, Juulas, eot, ei tule, mine
meelde. Kolga Kaarli oli minutaoline. Ei saa ütelda, kes oli,
missoorbessid pidi pillil ökema, pidi ilusasti jürgi võtma,
mul vanem vend rääkis, et võttis ilusaid keerutusi sisse misse
bassidega. Aga ikkagi ei vastand Tülse Kaarlike. Aga ega minu
nendega kokku ei puutunud, need olid vanemad mehed, kaugemad.
Need surid ära ka, aga pillimehed vastu ei pidanud, läksid
kui kärbsed sulda. Aga pillimegê elu pikk ei ole. Kui Tülse
Kaarli ära suri, ma jäin peaaegu üksi niikui Kolga Kaarliga,
siis nagu jääne kaks võistlejat. Üks oli Keikus, mina Truutas,
ma vahemaa oli umbes 6-7 km. Tee oli kade poiss, aga tee mind
midagi ei tehtnud näidata, ma kull ei keelend, kui midagi
oli paremat saanud, ma näitasin talle ära, aga ma õppisin põhi-
selt grammofooniplaadilt. Mina rohkem püüdsin esene ja rootsi
muusikat järele ahvida. Masrukad ja polkad ja reelanderid. Ma
tulid, siis mina püüdsin nende takti järgi ahvida niipalju ku
ma nüüd oskasin, sain. See vast oli minu kõige suurem õpetaja
grammofooniplast. Ja nii oma algetusel peamiselt. Reilander, ka
piljoni polka.

Lõppude lõpuks tili nii välja, et mul polnudki kolleegi
kääst midagi õppida. Tundsin, et kes mängijas kuskil olid,
tundsin, et nende mäng jäi mõnegi koha peal vajaka minu nõtte
järele. Määrige ma siin võistlesime, aga Elmar, see kuusi,
oleks minu üle loendud, aga ta ei tulin vahetpidamata kôiki.
Ma põrguline, kas ta pilli ära vahetatada ja kôiki kôiki
jündid olid. Ma tundsin Elmarit kôiki, et ta ei tulin kôiki
vahetpidamata kôiki olnu, see oleks minu kaugelt üle lõõn.

Elmar, keda Karl kikas oma võistlejaks nimetas, oli
Elmar Koovik - kaus aega tuntud Võru löötspillimängija.
käsoleva aasta algusest paraku tundelema, kôiki kôiki

on aga üheksa aastat tagas sävestatud vestlus, kus need kaks vana sõpra meenutavad oma pillimängutee algust.

Strutzkin - Tema on ju ka samast linnast pärit.

Kikas - No kui me suvõchtuti omal ajal kõvasti mängisime, siis me kuulsime ära küll. Mis linnulennult me vahemaa võis olla?

Koovik - Natuke üle kilomeetri.

Kikas - Ei, oi, nõhkes küll, kaks!

Koovik - Ei ole, õhulinil ei ole nii palju. 3 km on mingi sümboolne

Voki järve ääres, kus siis ...

KIKAS - Kaks kilomeetrit, usu! Noh lambrile Noh, poolteist küll. Aga kui me kõvasti olaks mänginud, olaks kuulda küll olnud, aga mõtlesime, et olid vahel, me varjasid ära.

Koovik - Igatahes mina kuulsin, esimest korda kuulsin, kui sinu kodus mängisid. Väiksel õhtul oli minu poole nii ilusasti kuulda ja sellest me alguse saime! See hakkas mind tõmbama. See oli algus, ausalt, tõesti. Ja mäleta seda väga hästi, me oli kuueaastane ja siis oli lambril, lambril rohe ball. Ja sinu pidi tulema too kuulus Tulsu, Karla, tollel mingi jürgi hobesega. Pidi mängima tulema valli päälle, sinnafile, noh. Ja Tulsu Karlat oodame, oodame, rahvast äli hulga ja sulle on ka luba, noh, naabritallu minna, palju süül maad, poolt kilomeetrit ei ole. Nätsi sinna, hää meel, et nüüd saan ka pilli ja pillimängu ja kuulda nii-naa. Aga tuu aeg venis, venis, hakkas hõstaruks minema. Ei tulegi pillimeest. Nüüd rahvas pöördub, ei tule ka nohusameest, kes jürgi läks. Vaadake, kuidas hõbe jürgi. Noh, aga üteldi, et tulegi pillimeest tuleb rahvatagant sealt jalgina jooši sealt, mis on, mis üks väike mees istus seal vankri põhjan, mina vaevalt pilli tagant väljs ja siis üteldi: "Kikas, Karl Kikas tuleb, Kikas Karla tuleb pillimeest-

Kikas - Ja.

Koovik - Tõmmas pilli ja mängis.

Kikas - See oli esimene sinna mal mängida.

Koovik - Ausalt, nii on õige. Nii palju ma seal ei ole, kui
Karla istus reho silla nurka.

Kikas - Lõug oli pilli pääl.

Koovik - No lõug oli pilli pääl, viike mees midagi, suur pill
ja. Kui luga lahti löi, siis ole tuu tantsuruum oli kõik
rahvast korrast täis, ja siis mal oli vast siiski ja kuke-
kirest korrast kogu poolle ära. Mal süäl midagi teha ei
olnd.

Kikas - Sa tundsid teinud juba nii kui vihe, et mina mängin ja et
ei mängi.

Koovik, - Ja olid 4 aastat must vanem, sa olid 10-aastane siis tol
ajal.

Kikas - Kuule, Viikar, sa vanadus on sassin, sina olid 12, mina oli
12 tuukord, 12 aastat, kui esimese sinna mängisin. Sina oli
8-aastane, usu. Mõtle järgi, sa vanadus on nii sassini! Kaks-
poisike, kurat, sens midagi mängust teada, teinud olid!
Sa olid koolilaineja jünts siis.

Koovik - Ma oli kuue!

Kikas - Kaksiks olid!

Koovik - Kaksiks käisin ja koolis.

Kikas - Koolilaineja jünts!

Koovik - Kuule! Mis ma vaidle, nii sa oli. Nii sa oli, mis olid, mis
mis hakas mind sõnna, mis ma teada, mis ma teada, mis ma
ma see, mis ma teada, mis ma teada, mis ma teada, mis ma
teada, mis ma teada.

Koovik - Aga Karla, mis oleks ja mis oleks, mis oleks ja mis
ei oleks olnud?

Kikas - Tõsi, kuule Viikar, tõsi, kui oleks ei oleks pilli kiusanud
kui see Mihkel Lustberg Otepääst ei oleks mal masinist teinud.

Allikviiteta ajalehe artikkel, mis on loetud 1997. aastal
Karl Kikase tütre juures Otepääl Ants Tauli poolt
lindile.

Inni pärdi talle, kõrgel puude all - tsirkus artiklit.
Koristust aga tuleb ka suitsetajaga - Tahendab, oleksin kodus.
Peremüüsi istub seltsis ja näpib viltu lähedele, pakub
Julijale istet ning pakub grammatofoni plaadi kuulama.
Tuba saad hoogast töötamurkast trüki, Naeme hääl
müüsi tõstab Teppo pilli põhvedele ning mängib kaasa - võtavad
justkui peletusi neist plaadistamise päevist mõõdetud pikki
vaestaid. See närvapillide heliplaat on nüüd Alal tänuks
kõhale. Ühel pool sama kande lood - teisel pool minu
oma töötaja. Aga ümbruse rikkusid ära! (A: Seda ma
mäletan juh. T. Ta oli nü sõberitud sellest, ^{Ag} Saat olid
atid teised mehed hoopis!) Mianu pilli seal peal küll ei
ole. (Mahtu mehed olid seal peal T) Lõwate kodu vabanõu
parimales töötamängijaks nimetatud Karl Kikas.

Vana maja, külastiktoos hakebivad slama mälestused.
Kül kodus oli suur pere. Seal, emal 6 last. Minu kõrge
noorem. 10 aastat peitina vaatamin kuider vanim vend
Alexander kannet mängis (vanem, keine isa.) ning töötaja
kääled nise teji. Tulemin nõndasamuti mängida Aga
isa pidas kõthi pillimehi joodikuteks ning ei tõstnud mitte
töötaja, mis parajasti muina ole. Vena Petri oht selle
ise. Tähtine siis paavi päwa pärast Petri pool
lüt aastat vastu võtma, Aga seal juba ühe võoras peis
mängis selle pilliga. Kül lätis haledaks, Et nüüd ikka
taipu oli, seen ohtu, ka ühe keedi süsikest sügels,
Küll oli ise mängida, Jaanipäeval taan aga sain maaga
oma enimesed padespanni ja traktorjakaiga. Nii see haigus
võru tuli. Kui rohkemaks peenud mahti, siis kord
pāwas pidin ikka pilli sütle võtma. Toots oli alati
karja juuru laama. Või õigemini igal pool, kus
vähigi härgutamitelas mahti. Simeemeli sain samaaegselt
mängima 12-sett, Pulmas mängisin neljateistkümnelt.
Nii see algas - kui pill juba hästi häas, selleis ka
isa - peis mängi! Ei ta siis enam pahane
oleks.

38-aastal aastal keeras Anni Kompu mind Eesti
 Raadiole. Studio di Tallinn Estonia teatri ~~II~~
 korral. Mäletan, et mängisin seal oma loodud
 Sengari polkat. Room oli muidegi suur, kui komisjoni
 minu mängu heaks kiitis. Märtsi päev tagasi,
 kaeras poole tunni keeva. Nood läksid ette etnisti.
 Mängisin ka Tartu studios Felix Moori pilgu all.
 Oli aasta 39 ning saade pühapäeva õhtupoolik
 "Raadio kütas" kestis kella 3-st 5-ni. Ka tuli mul
 10 lugu heliplaadile mängida. Telesõit 50 krooni.
 Kord kuus mängiti minu heliplaati Raadios ette.
 Ja nüü see kaja üle eestimaa läks, küll kaugel,
 küll lähedalt putniti mind rahvamajadesse Tartus
 mängima ja pulma pillimehes. Siis aga sõda ja
 mina ikka pilliga. Olen kindel, et taku lootali ma
 ellu jäinagi. Mind kui pillimeest ju hoiti. Rudekidelt
 tagant tules oli aga hing kurk. Kõik mu salvestused
 hävisid koos Estoniaga. Aga ei läinudki kaua aega, kui
 sulid uued metsad. Hõ-aastal sõideti Otepäält minu
 mängu salvestama. Ja seda on tehtud hiljemgi. Olen
 ka telekaamerate ees pilli sõrmitsenud. Peab ise väga
 tekitama, aga muide lootamängu selgus sa. Seda ju
 hoodist ei mängi, vaid kuulmise järgi ja karmatust
 peab olema. Targemad mehed ütlesid, et loota ei ole
 sama raske mängida, kui võidut. Mõned jälle väidavad,
 et kui hüp ise ei tule, ei siis pilligi. (A: jundea õige) Aga
 mängumisel peab hea pill olema. Minul on praegu
 itaalsas, Teppo tehtud - ainult aasta minust noorem. Kuista
 käest kauplusele alle endale 57 aastal. On kine 4-malime,
 madalama hinnaga, kõrge häälest tündred autu ära.
 K. Kikkos pilgudale arduvõltsarvilt siinse ning võtab
 üle...
 uus...
 lo...

Vilkaat sügavad ja maastööd parkunud võimed. Lõotsa
 klavridel. Aga nüüd ma ei lähe enam tihedalt kutsu
 peale. Teek ja meelolukale viide järgi lõpu. Vähemalt
 600 pulmas olen muusikat teinud. Kõik nädalatojud
 olin rahkes. Vaba päeva pole midagi ja ainult muusikas,
 kaaveris ja kundas pole mänginud. Aga nüüd aeg
 adani, seda vastumeelne kõh muutus. Olen harjunud
 sellega, et peem on pide, kus lüsti ja röömu taevani,
 küt tantsust keegi puidust ei tühja aga vromantel
 aastatel on inimesed sootuks muutunud. Puidu
 sugulane omaette, juiu omad eraldi. Näid juba
 pilludest, et kohtumisrõõmu asemel rohkem justhu,
 hinnatakse üksteist. Noored ei mõista enam isegi,
 aga polri. Värske vanatantmuusika ja need teju
 ühesel hoidab. ja minule peitab, et justkui ei oskaks
 rahvas enam pidada. Supärest ma ei lähegi.
 Ulul kodustki ka - jään praegu loomi. Tehnaka
 lambad ja hobunegi on omast käest. Ka kartuli
 ja riia / soon ise saad. Olen ma ju ikkagi põllu-
 mees. Pillimäng on ainult rõõmu pärast. Et elu
eliks kergem. Kui ta meile lahkestades, koduküla
 hirmend mängis ja hoida pilli nõnda hellalt ja
 omavalt süles, nagu hoitaks kallimat või pitkest
 last, näen teda otseki läbi aastakümnete oma
 kodustel. Valgjäve põllu kapiitel adra kämpuid hoidma
 külvamas, külvakaasi loomas. Aga ka jaanibõlle
 tänu kõrgi piduliste pillude all pilli tõmmetama,
 George võtta enam, kui teinud. Nähtada oma mängu
 viimse kui kuulaja. Panna nad unema muusika
 imesse, ergutada nad ^{muretunnet} ~~huvitavalt~~ tantsima.

Põlva Rajooni Valgjäve kolleegoni lõõkpillimängjal
 K. Kikare kättid tutas, Gerge Vill ja fotograaf
 Jüri Gleske (Põlva)

4. ^{pts}
Kärsia just Heina leiband kütaja E meenitab ka ikka
kuiden ta ^{tal-} kütas kat's. Kustelite muusikuna vaita, kuu
mängu hindas, lugude seadeid ja arju ja, No nagu
olus koolis kaänd nok. Muusikaliselt kõik nii tip-top
paigas, kui oel vähegi saak olla. Sün on sa kütimas,
et inimesel peab sa nagu antud olema kuraajl.

Sest ega ta nooti ei tundnud.

- Ühtegi päeva kuskil muusikat ei õppinud ka ei olnud.
Kõik oli ise õpitud.

T. Su tahtmine oli nii saar ja ilmselt tõemisi oli
ka midagi niusugust. Temal ja di niusuguse ^{eniline} imelik
tempo, vi ritm oli temal saas, mida kuskil ei ole.

A. Ei, ei.

Väga sarnaselt mängis A. Teppo küll, aga ma tunen ta
ikka ära, ta ei ole sa. Ta püüab samu lugusid
mängida, aga ta ei ole sa.

VP. Nagu öelda, igal ühel oma kaikiiri.

A. Ega sa sada kude inimese hinge sa täpelt järgi ei
mängi. Mina olen ka püüdnud ja nuranud nii ja naa
aga ei. No ma püüan edasi, kui ma nüüd selle pilli
ka päriselt saan.

VP. Millal sa pilli ostnud on?

A. 53?

T.

VP. Sün on pääle graviteeritud A 1915. Tema oli 14 aastal
sündinud. Baari aegne töö. Uuesti tehtud, Kikas on siia
pärast juurde tehtud.

T. Tema palus selle Teppot elatna oma nime sinna siia
hingutada.

VP. Millal ta selle pilli võis osta siis?

T. Tal oli ütles Keder Juhani pill ka. Selle müüsta
ära. Aga vaita, minu meelst 53 või midagi.

Cd- plaat

1. Reinlender
2. Vahtrapolka
3. Kukepolka
4. Väike Ants
5. Nõiduslik öö
6. Sangaste polka
7. Pulmapolka
8. Papiljonipolka
9. Emajõe jutustus
10. Magus uni

Harmonica player from Võrumaa- Karl Kikas

Anu Taul

Summary

Nobody has never done research about Karl Kikas. I am writing about his life as a harmonica player, it is based on the materials I got from the Eesti Raadio, and materials I gathered myself. Recordings and noteings are good for introducing the material and analysing the playing style. I also write about his instruments and I give overview of his last period of life.

The general purpose of the work is to introduce Karl Kikas as a harmonica player and person. In the future I'd like to go even further- to analyse Põlva-Võru playing style, and make a comparison of other players.

Karl Kikas was spectacular person- he had great character and he was very musical. In the research I got answers to the questions like: how did he started harmonica playing; how did he take care of his instruments. It is not certain where did he get his repertoire. Strong playing tradition made many young people to play.

My work is not very thorough, but it helps others who want to start researching about Karl Kikas and other players.

Karl Kikas left a heritage: virtuose harmonica- playing style.

Anu Tauli kirjaliku lõputöö "Võrumaa lõõtspillimängija Karl Kikas"
RETSENSIOON.

Tööd on väga huvitav ja valgustav lugeda..

Teema on avatud personaalslt ent töö teemast lähtuvalt otstarbekalt. Silma paistab autori hea keelekasutus, andes uurimuse objektile ka tihti sõna intervjuudest laenatud otsese kõnena. Selgelt tuntav on ka töö autori huvi ja isiklik kogemus antud vallas, samuti vastutustunne lõõtsamängu tuleviku üle.

Ent on ka ette heita:

- Tsitaatidele ja muudele tekstilõikude viitamine on ebaühtlane. 1. ja 2. peatükis puudub hoopis. N: lk.16 – kellele kuulub au nimetada Lõuna-Eesti stiili Võru-Põlva mängustiilik?
- Paljud kirjavead ja trükitehnilised vead näitavad viimistluse jäämist viimasele minutile.
- Lk. 11 “ ... eelmise sajandi lõpuaastail ...” – mis sajandist on küsimus?
- Lk.12 “ ... esimesel real Cis (peab olema Des), As ... häälestuses kolmkõlad ...”
- Lk. 17 on toodud näited M. Lepistö raamatust “Sitähä voi inspiroia” (1999). Kas Kikase repertuaaris ei oleks vastavaid näiteid olnud? Ja kui taheti tuua soome muusika näiteid, siis oleks pidanud mõne reaga lahti kirjutama näidete põhjal ilmselge sarnasuse.
- samas: Termin - vahelduv bass - esineb küll Kikase mängus, ei esine aga vahetusbassi.
- Samas: minu kuulmise järgi ei lööda valsilugudes vasakus käes kogu aeg sekundat. (Noodistustest vt. edaspidi)
- Mis lugudest on noodinäited? Ka taktinumbri oleks võinud ära märkida.
- Peatükk 6. “Karl Kikase mängutehnika ja stiil”, oleksin mina isiklikult tahtnud näha põhjalikumat analüüsi., kasvõi ühe polka ja ühe valsi näitel. (Vt. Noodistustest järgnevalt). Praegusest saab küll selgust (noodinäidetele viitamine välja arvatud) ja kogu peatükk täidab ilmselt töö ülesannet - avada Karl Kikka kui lõõtsameistri isiksust.
- Noodistustest. Need on kohati ebatäpsed, ma kuulen palju rohkem variatsioone kui autor on välja toonud. Põhiliseks läbivaks veaks on saatehääles selgelt kuuldavate seksti intervallide asemel oktavi intervalli kirjutamine (neid esineb muidugi ka). Hoolikalt tehtud noodistuste põhjal olekski ptk. 6 võinud olla palju detailsem.

Autor on soovinud teemat edaspidi laiendada Põlva-Võru mängustiili laiemaks analüüsiks. Enne aga peaks probleemid noodistuse täpsusega korrigeerima, et oleks kindel alus, millele toetuda. Teine huvitav treema, mida tahaksin autorile soovitada on lugude, pilli ja mängutehnika vaatlemine tervikuna, sest on ju Kikase pill autori perekonnas olemas.

Kokkuvõtteks tänan Anu olulise ja naudutava töö eest ning esitan töö kaitsmisel heaks kiitmist.

Anneli Kont- Rahtola

Mäntsälä, 8. aprill 2002

Esitan üldiselt "hea". KR